

Наукове видання

**Інструменти регулювання
національної економіки та національної безпеки
в умовах сучасних глобальних викликів**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
17–19 жовтня 2019 р. (м. Хмельницький)

Відповідальний за випуск: *Любохинець Л. С.*

Випусковий редактор: *Яремчук В. С.*

Технічне редагування, коректування і верстка: *Чоленко О. В.*

Художнє оформлення обкладинки: *Станіславова О. В.*

Підписано до друку 10.10.2019. Формат 30×42/4.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографією. Ум. друк. арк. – 5,83. Обл.-вид. арк. – 4,52.
Тираж 100. Зам. № 168/19

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі ХНУ.
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1.
Свідоцтво про внесення в Державний реєстр, серія ДК № 4489 від 18.02.2013 р.

Секція 1.

Теоретичні аспекти розвитку національної економіки та концептуальні засади забезпечення національної безпеки

В. В. БОЙКО, І. П. ЛІЩИНСЬКА
Львівський національний аграрний університет

ПЕРЕДУМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Для ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств у складних економічних та ринкових умовах, жорсткому конкурентному середовищі, протистоянні ризикам та кризовим наслідкам, управлінцям необхідно спланувати та розробити якісну, чітку та перспективну стратегію розвитку логістичної системи, враховуючи чинники внутрішнього та зовнішнього середовища, а також функціональну та галузеву спрямованість сільськогосподарських підприємств.

Налагодження ефективного стратегічного управління логістичною системою сільськогосподарських підприємств є важливим з огляду на такі передумови:

1) надмірна кількість посередницьких структур на аграрному ринку, що ускладнює гарантування високої рентабельності сільськогосподарських підприємств;

2) глобалізація та лібералізація світового аграрного ринку, посилення інтеграційних процесів та імплементація економічної частини «Угоди про асоціацію між Україною та ЄС», з однієї сторони, формує можливості для виходу вітчизняних сільськогосподарських підприємств на зовнішні ринки, а з іншої – посилює конкурентне середовище;

3) занедбаність і зношеність об'єктів інфраструктурного забезпечення логістичної діяльності (нерозвиненість дорожньо-транспортної інфраструктури, низька інтеграція вітчизняних транспортно-логістичних шляхів у міжнародні логістичні системи, недостатня диверсифікованість транспортної системи та ін.);

4) можливість постійного співробітництва та довгострокової кооперації сільськогосподарських підприємств з постачальниками, замовниками, посередниками, створення стратегічних альянсів та встановлення стандартів;

5) необхідність постійного пошуку і залучення інвесторів, як стимул до розвитку та основа для інноваційного оновлення і модернізації логістичної системи підприємств;

6) недостатня увага підприємств до застосування переваг інформаційних систем і технологій, які забезпечують логістичний потік необхідною інформацією відповідно до потреб підприємства для здійснення ефективного управління усіма своїми ресурсами та надають змогу автоматизувати операції в логістичних системах;

7) невідповідність темпів швидкого розвитку науково-технічного прогресу та здатності підприємств реагувати на ці зміни, що дестабілізує процеси функціонування логістичної системи, з чого випливає неможливість використання доступних результатів науково-технічного процесу та призупиняється процес удосконалення не лише технічних засобів, але й організації логістичних операцій;

8) невідповідність організаційної структури сільськогосподарських підприємств сучасним викликам, вимогам і потребам логістичної діяльності в умовах лібералізації ринкового середовища;

9) екологізація при побудові та управлінні логістичною системою, запровадження механізмів безвідходного виробництва, що забезпечує захист навколишнього середовища від забруднення, зменшення обсягу виробничих відходів, мінімізацію витрат та економію сировини, матеріалів, палива й енергії;

10) налагодження взаємовигідної співпраці підприємств із органами державної влади щодо питань логістики, управління логістичною системою, формування нормативно-правового забезпечення логістичної діяльності, розробки та реалізації послідовної антикризової політики.

Визначивши передумови організації стратегічного управління логістичної системи сільськогосподарських підприємств, спрогнозувавши усі можливі ризики та загрози, розробивши чітку та багатофункціональну стратегію розвитку, сільськогосподарські підприємства зможуть ефективно реалізовувати заплановані результати та налагоджено функціонувати на довгострокову перспективу.

Є. О. БОЙКО

Національний університет кораблебудування
ім. адмірала Макарова, м. Миколаїв

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СТАЛОМУ АГРОВИРОБНИЦТВІ

В умовах децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування, перспективним та стратегічним напрямом реалізації принципів розвитку сталого агровиробництва, методології «зеленої» економіки в контексті ресурсозберігаючої та природоохоронної моделі, повинне стати формування організаційно-економічного механізму публічно-приватного партнерства (ППП).

ППП повинне стати одним з найбільш ефективних інститутів (механізмів, форм) співробітництва між державним і приватним сектором у природно-ресурсній сфері, оскільки ця співпраця заснована на існуючому визнанні факту, що обидві сторони можуть отримувати вигоди від об'єднання фінансових ресурсів, технологій і управлінських знань у напрямі забезпечення збалансованого використання природних ресурсів, їх капіталізації, а також екосистемного розвитку територіальних природно-господарських комплексів [1].

Публічно-приватне партнерство в контексті ресурсозберігаючої та природоохоронної моделі в сталому агровиробництві, розглядаємо як цілісну систему організаційно-економічних механізмів і форм, економічних методів та інструментів управління партнерськими взаємовідносинами між державними (зокрема територіальними громадами) та бізнес-підприємницькими структурами стосовно використання та відтворення державного (комунального)

природного капіталу, що забезпечує узгодження екологічних, соціальних та економічних інтересів суб'єктів господарювання шляхом збалансованого та відповідального розподілу сфер управління, контролю, ризиків і результатів між партнерами підприємницького природогосподарювання на довгостроковій і стратегічній платформі.

Механізм ППП передбачає, що держава залучає бізнес та громадськість до вирішення соціально-економічних, технічних та екологічних завдань, які мають загальносуспільне значення. І хоча приватний партнер бере на себе зобов'язання впроваджувати передові технології, розбудовувати інфраструктуру, модернізувати об'єкт ППП, проте цей об'єкт не передається у власність приватному партнеру і держава залишається фактичним його власником і контролером даного процесу. Це в першу чергу і відрізняє публічно-приватне партнерство від приватизації, хоча остання може стати завершальним етапом взаємодії держави і приватного сектора за умов розвинутості їх стосунків і задоволення результатами взаємодії. Вигода, яку отримує держава від ППП, може бути незначною або навіть нульовою. Це пояснюється тим, що держава передусім на меті має задоволення суспільних потреб та забезпечення добробуту для суспільства, а не отримання прибутку від ППП [2].

Формування організаційно-економічного механізму публічно-приватного партнерства є ефективним і перспективним інструментом розвитку сталого агровиробництва на регіональному та місцевому рівні, засобом залучення коштів у проекти, де державні та місцеві органи влади намагаються зберегти контроль та налагодити співпрацю з інвесторами. Під час такого співробітництва між державою і суб'єктами господарювання досягаються кращі техніко-економічні показники та результати господарювання, ефективніше використовуються державні ресурси і комунальне майно. ППП є доцільним для розвитку та забезпечення нормального функціонування суспільно значущих об'єктів, експлуатація яких потребує значних бюджетних коштів

Література

1. Мішеніна Н. В. Розвиток механізмів державно-приватного партнерства у сфері природогосподарювання в умовах децентра-

лізації / Н. В. Мішеніна, І. Є. Ярова, Г.А. Мішеніна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2017. – № 1. – С. 319–330.

2. Захаріна О. В. Публічно-приватне партнерство як механізм розвитку інфраструктури регіону [Електронний ресурс] / О. В. Захаріна, Л. І. Симоненко, М. І. Сайкевич // Державне управління: удосконалення та розвиток. – Режим доступу: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/2_2018/32.pdf

L. BUSHOVSKA

Khmelnytskyi National University

O. HURYNA

Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Bialej, Poland

MOTIVATION AS AN EFFECTIVE INSTRUMENT OF MANAGEMENT

Motivating has always played an important role in the management process – both from the point of view of enterprises and organizations, as well as from the side of the employee. The basis for human resource management is the employee motivation system. Motivation is the main element that determines the effectiveness of each person's performance. Therefore, motivation has an important role in the activities of any organization. Motivation is something internal, individual for every person, it forces us to do what is important to us. Determination of motivation is very much, this concept is treated differently. The most common motivation is the person's willingness to take certain actions.

Motivation from the point of view of management is a factor that determines the level, orientation and sustainability of the work being done. S. Borkivska gives definition of motivation as general motives influencing decisions of people about behavior, support or direction. By a similar definition, the motivation is written by J.A.F. Stoner and K. Wankel in their opinion, it is a motivation that causes, directs and supports human behavior [1].

Motivation is what forces us to act, our needs. Motivation is also a special style of every person's behavior, or that gives a desire to act and achieve the goal [2].

According to M. Amstrong [3], motivation can be described as targeted behavior on target. People are motivated when they expect a progressive mode will lead them to achieve their goals and a valuable reward that will satisfy their needs. It should be emphasized that strongly motivated people always strive for clearly defined goals. They can motivate themselves, however most of them need, to a greater or lesser degree, motivation from outside. The organization, as a whole, can provide such conditions that achieve all levels of motivation provided that he knows the principles of operation this process and its various types.

Motivation is an unquenchable thirst. You can not separate your desire from motivation. They are always equally strong. Three levels of motivation can be distinguished.

1. Subordination: an employee does what the manager ordered as if he himself does not know how to think and does not have any talent.

2. Definition of the goal: it creates the desire to achieve the goal. To be able to reach the second level.

3. Commitment: at this level, the worker considers the target to be his own. To move to the third level, the worker must understand that he is the only one who can accomplish this task.

Research shows that level of motivation is important. Very strong motivation can paralyze action, causing excessive emotional stress. If there is too much motivation, there are many mistakes, bans, the area of attention is narrowing, the range of existing associations decreases. Too low motivation also does not bring the expected results. People is most effective solves problems and achieves better results with average motivation [4].

Every organization is concerned with what should be done to achieve sustained high levels of performance through its workforce. This means giving close attention to how individuals can best be motivated through means such as incentives, rewards, leadership etc. and the organization context within which they carry out the work. The study of motivation is concerned basically with why people behave in a certain way.

Organizational success depends on the participants being motivated to use their full talents and abilities and aim at working well in the right departments. According to Mullins, the most important

reason for loss of productivity is poorly organized workflow. This includes the lack of positive team spirit, low motivation and bad sense of belonging, people who feel underrated and poorly rewarded. Positive motivation should improve productivity, quality and service because motivation helps people achieve their goals, gain positive prospects, create power for change, create self-esteem and ability, and manage their development and help others [5].

Motivating as a function of management is to contribute to the smooth functioning of the entire organization and enable its objectives to be achieved by exploiting the potential of employees, but at the same time it must create conditions for effective performance of partial tasks and for employees to achieve their individual goals and values. This will ultimately ensure the success of the organization and employees [6].

However, the importance of pay should not be underestimated, as non-material incentives are not enough to achieve the goal. It is necessary to effectively construct a motivating strategy that will contain material and non-material factors. This is an extremely difficult task, because every person is different and has different needs.

References

1. Stoner J.A.F. WankelCh. *Zasady zarządzania organizacjami* / J.A.F. Stoner // PWE. – Warszawa, 1997. – P. 358.
2. Andrew J. Covington, Martin. "Approach and Avoidance Motivation" / J. Andrew // *Educational Psychology Review*. – 2001. – P. 13.
3. Armstrong M. *Zarządzanie zasobami ludzkimi* / M. Armstrong. – Kraków : Dom Wydawniczy ABC, 2000. – P. 56.
4. Pietroń-Pyszczyk A. *Motywowanie pracowników – wskazówki dla menedżerów* / A. Pietroń-Pyszczyk. – Wrocław : Marina, 2007. – P. 16.
5. Mullins L. J. *Management and Organizational Behavior* / L. J. Mullins. – London, 2005. – P. 159.
6. http://www.wiedzainfo.pl/wyklady/119/system_motywacyjny_w_organizacji_i/, March 20, 2018

КОНФІГУРАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ АРХІТЕКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Грунтуючись на визначенні фінансової архітектури національної економіки, як, з одного боку, інституційної матриці національної фінансової системи із чітко вибудованою конструкцією упорядкованих складових компонентів, функціональних взаємозв'язків між ними, питомої ваги та пропорцій організаційних, фінансово-економічних та інституціональних відносин у загальній ємності національної економіки з урахуванням впливу змін зовнішнього середовища; з іншого – сукупністю інститутів, норм, правил, законів, домовленостей тощо – соціальних, політичних, формальних й неформальних, за допомогою яких формуються взаємовідносини суб'єктів фінансово-економічної діяльності, що забезпечують ефективне функціонування та стійкість фінансової системи у динаміці розвитку, представимо власне бачення щодо її структурних компонентів із характеристикою взаємозв'язків між ними за:

- рівнями ієрархії: мега-, макро-, макрорівень;
- конфігурацією структурних компонентів: економічна будова, організаційно-правовий і інституційно-функціональний склад;
- деталізацією структурних компонентів.

Дослідження фінансової архітектури передбачає групування її структурних компонентів за певними категоріальними ознаками:

- структурне групування – пов'язано з виділенням елементів фінансової архітектури і зв'язків між ними;
- функціональне – виділення сукупності функцій (цілеспрямованих дій) фінансової архітектури і її компонентів спрямоване на досягнення певної мети;
- макрорупування – розуміння фінансової архітектури як єдиного цілого, що взаємодіє із зовнішнім середовищем;
- мікрорупування – передбачає розгляд фінансової архітектури як сукупності взаємопов'язаних елементів із розкриттям їх структурування.

Окрім групування за певними категоріальними ознаками та класифікації відносин між структурними компонентами фінансової архітектури вважаємо за необхідне виділити наступні види зв'язків між ними:

– прямі – призначені для заданої функціональної передачі інформації від одного компонента до іншого в напрямку основного процесу функціонування фінансової архітектури;

– зворотні – виконують інформативну функцію, відображаючи зміну стану архітектури в результаті керуючого впливу на неї – процеси управління, адаптації, саморегулювання, самоорганізації, розвитку фінансової архітектури неможливі без використання зворотних зв'язків. Порушення зворотних зв'язків в рамках фінансової архітектури з різних причин може призвести до втрати здатності до еволюції і сприйняттю нових тенденцій, перспективного розвитку та науково обґрунтованого прогнозування діяльності на довгостроковий період часу, ефективному пристосуванню до мінливих умов зовнішнього середовища;

– детерміновані (жорсткі) зв'язки – визначають причину й наслідок, надають чітко обумовлену формулу взаємодії структурних компонентів;

– ймовірнісні (гнучкі) зв'язки – визначають неявну, непряму залежність між компонентами фінансової архітектури.

Література

1. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт. – Київ : Основи, 2000. – 198 с.
2. Sosnovska O. Financial architecture as the base of the financial safety of the enterprise / O. Sosnovska, M. Zhytar // *Baltic Journal of Economic Studies*. – 2018. – Vol. 4, № 4. – P. 334–340.
3. Мельник В. М. Фінансова архітектура національних корпорацій та її вплив на ефективність фінансової діяльності : монографія / В. М. Мельник, Н. В. Бичкова. – Тернопіль : Астон, 2012. – 244 с.

ENSURING NATIONAL SECURITY OF HUNGARY WITH COMPLIANCE FUNCTIONS

In the system of ensuring the national security of any country, economic security is the basis of its sustainable, non-crisis socio-economic development. Defining the essence of the term "economic security" can be derived from different approaches. First, the level of economic security can be defined as the ability of the Hungary economy as a whole and its branches (regions) to separately provide sustainable development and appropriate protection of the economic interests of individuals, economic actors, regions and the country [1–17]. Secondly, the country's economic security can be considered from the point of view of ensuring the protection of the most important spheres of activity of all inhabitants of the country, society and the state in the economic sphere from existing compliant threats of different levels (Fig. 1).

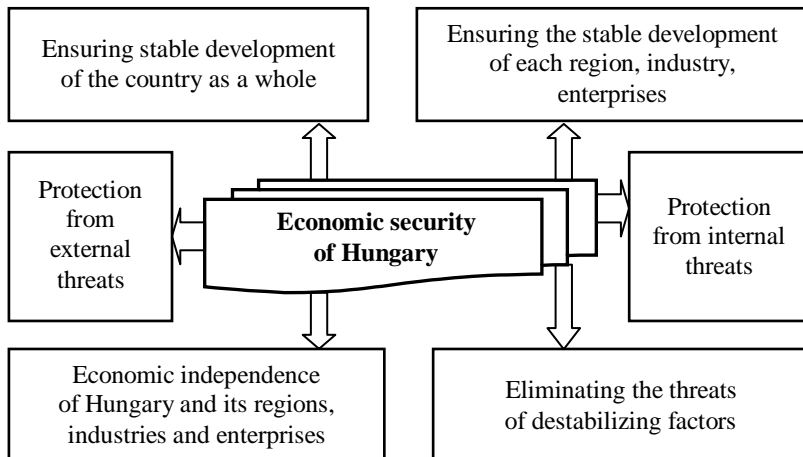

Fig. 1. The main components of the economic security of Hungary

Questions of the economic security of Hungary and its industrial enterprises in various spheres of production and entrepreneurship

were studied by many domestic and foreign scientists. As a rule, their opinions and conclusions are somewhat diverse, although the final provisions can be reduced to those tasks of economic security of the country, reproduced by us in Fig. For example Kocziszky G., Veres Somosi M., summarizing the foreign and domestic experience of approaches to the interpretation of the concept of economic security of the country, characterizes the most important components of economic security of the country with the help of the following characteristics [4, 10]:

- stability and stability, counteraction to internal and external threats, under which we understand the strength and reliability of the links between all elements of the economic system, the stability of the economic development of the state, the resilience to containment and the elimination of destabilizing factor threats;

- economic independence, which characterizes, above all, the opportunity for any economic security entity to independently adopt and implement strategic economic and political decisions for development, the opportunity to use national competitive advantages for ensuring stability and development;

- self-reproduction and self-development. This characteristic provides for the creation of the necessary conditions for conducting effective economic policy and expanded self-reproduction, ensuring the competitiveness of the national economy on the world stage;

- national interests. This characteristic determines the ability of the national economy to protect national economic interests.

The modern compliance system can provide the country with lower costs to protect their business interests, as well as property rights of owners, optimize the structure of business processes, improve the quality of top management of the country as a whole. All this creates important and actual preconditions for the development of theoretical and practical bases of compliance, their adaptation to the realities of large and medium Ukrainian business.

Compliance (consistency – consent, conformity, derived from the verb simply – to perform) – means action according to the request or indication. Compensation is the correspondence of specific actions of a country, region, enterprise as a whole, a separate team or employee of any rank of some internal or external requirements (laws, standards,

norms, regulations, etc.). In the practical work of the country, the part of the management / control system in the organization is related to the risks of inconsistency, non-compliance with the requirements of legislation, regulatory documents, rules and standards of supervisory bodies, industry associations and organizations, codes of conduct, etc. The presence of such risks of non-compliance (compliance risks) may ultimately come in the form of enforcing legal sanctions or sanctions of regulatory or law enforcement bodies, financial or reputational losses as a result of inconsistencies with laws, generally accepted rules and standards. The presence of effective protection of the country from these factors, in our opinion, should be organically fit into the system of ensuring economic security of the country.

The essence of the term "compliance-security" comes from the definition of both the term "compliment" and the concept of "economic security". Therefore, it is proposed to define the concept of compliance of the country as the protection of vital interests of the country from external and internal violations of laws, normative legal acts, standards, constituent and internal documents of the country by defining, evaluating and maximally reducing (eliminating) compliant risks. This kind of definition allows, firstly, to show the dynamism of the compliance of security in space and time; secondly, to determine the importance of both internal and external factors of influence on the size of security compliance; Thirdly, to show the close interaction on the legal basis of state and corporate systems for ensuring economic security; fourthly, to determine the availability and level of compliance risks as the main instrument of the country's security compliance.

The methodological essence of compliance-security presupposes the isolation of the scope of compliance with risk-taking when ensuring the compliance of the country's security:

- risks of legal (criminal) sanctions by the state for violating the law;
- risks of financial losses of the country as a result of violation of obligatory rules of doing business and obligations of the country;
- risks of loss (deterioration) of the country's business reputation (reduction of goodwill);
- risks of personal responsibility of the top management of the country;

– the risks of crimes within the country, crimes against the country and the involvement of the country and its representatives in criminal activity.

The introduction of the term "compliance-security" into the scientific revolution allows for a completely different consideration of the problem of ensuring the country's economic security. Economic security of the country should be ensured not only by the efficiency of the production and commercial activity itself, but also by the relation of the production system, top management to the indicators of corruption, fraud, money laundering, violation of corporate ethics, antimonopoly, tax legislation, etc.

References

1. OECD Economic Surveys Hungary January 2019 OVERVIEW [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.oecd.org/economy/surveys/Hungary-2019-OECD-economic-survey-overview.pdf>

2. Improvement of the Method for Selecting Innovation Projects on the Platform of Innovative Super-market / Pererva Petro et al. // TEM Journal. – 2019. – 8 (2). – 454–461.

3. Pererva P. Organization of Marketing activities on the Intrapreneurship [Electronic resource] / P. Pererva, S. Nagy, M. Maslak // MIND JOURNAL: Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna. – № 5. – 2018. – [Published online]. – Access mode: https://mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/09-18/organization_of_marketing_activities_on_the_intrapreneurship.pdf

4. Compliance program of an industrial enterprise. Tutorial / P. G. Pererva [et al.] ; ed. by prof. P. G. Pererva, prof. Gy. Kocziszky, prof. M. Somosi Veres. – Kharkov–Miskolc : NTU "KhPI", 2019. – 689 p.

5. Pererva P. Monitoring of Efficiency of Innovative Activity of Industrial Enterprise / P. Pererva, K. Schimpf, I. Gladenko // “Club of Economics in Miskolc” TMP. – Miskolc : Miskolc Press. – 2010. – Number 2. – Vol. 6. – P. 63–68.

6. Kobieliava T. Veres Somosi Mariann Compliance-Technologies in Marketing [Electronic resource] / T. Kobieliava, G. Kocziszky // MIND JOURNAL: Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna. –

№ 5. – 2018. – [Published online]. – Access mode: https://mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/09-18/compliance-technologies_in_marketing.pdf

7. Pererva P. Evaluating elasticity of costs for employee motivation at the industrial enterprises [Electronic resource] / P. Pererva, O. Hutsan, V. Kobieliiev, A. Kosenko A. Kosenko, V. Kuchynskiy // Problems and Perspectives in Management. – Vol. 16, Issue № 1. – 2018. – Pp. 124–132. – Access mode: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16\(1\).2018.12](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16(1).2018.12)

8. Перерва П. Г. Комплекс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи / П. Г. Перерва // Вісник Національного технічного університету «ХПІ» : зб. наук. пр. Сер.: Економічні науки. – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. – № 24 (1246). – С. 153–158.

9. Reichling P. The experience of the us and the eu in the field of transfer of objects of intellectual property / P. Reichling, P. Pererva // Роль і значення інтелектуальної власності в інноваційному розвитку економіки та права : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17 листопада 2018 р.). – Люблін, 2018. – С. 192–198.

10. Pererva P. G. Technology transfer / Pererva P. G. Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. – Kharkiv–Miskolc : NTU "KhPI", 2012. – 668 p.

11. Pererva P. Compliance program of an industrial enterprise: the essence and content / P. Pererva, O. Kosenko, M. Tkachov // Balance and Challenges : X International scientific conference. – 2017, Oktober 17–18. – Miskolc–Lillafured : University of Miskolc, 2017. – P. 87–93.

12. Koebilieva T. Principles of the compliance program of industrial enterprise / T. Koebilieva, R. Mygushchenko, N. Tkachova // Balance and Challenges : X International scientific conference. – 2017, Oktober 17–18. – Miskolc–Lillafured : University of Miskolc, 2017. – P. 114–122.

13. Перерва П. Г. Комплаєнс як фактор інноваційного розвитку підприємства : монографія / П. Г. Перерва, Т. О. Кобелева, Т. В. Романчик // Інформація та знання в системі управління інноваційним розвитком / за заг. ред. Ю. С. Шипуліної. – Суми : Територія, 2018. – С. 205–220.

14. Pererva P. Economic problems of Intellectual Property / P. Pererva, O. Kosenko, M. Tkachov // 9-th international scientific conference “Balance and Challenges”. – 2015. – 15–16 Oktyber. – Miskolc–Lillafüred : University of Miskolc Faculty of Ekonomiks, 2015. – S. 113–124.

15. Pererva P. Monitoring of processes of the transfer of technologies and commercial realization of innovations / P. Pererva, I. Gladenko, A. Kosenko // Miskolci Egyetem Gazdasagtudomanyi Kar. – Miskolc : University of Miskolc, 2007. – Oktober 10–11. – S. 390–394.

16. Pererva P. Improvement of the Method for Selecting Innovation Projects on the Platform of Innovative Supermarket / P. Pererva, O. Besprozvanykh, V. Tiutlikova, V. Kovalova, O. Kudina, O. Dorokhov // TEM Journal. – 2019. – 8 (2). – 454–461.

17. Pererva P. Evaluating elasticity of costs for employee motivation at the industrial enterprises [Electronic resource] / P. Pererva, O. Hutsan, V. Kobieliiev, A. Kosenko, V. Kuchynskiy // Problems and Perspectives in Management. – Vol. 16, Issue № 1. – 2018. – Pp. 124–132. – Access mode: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16\(1\).2018.12](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16(1).2018.12).

Л. С. ЛЮБОХИНЕЦЬ

Хмельницький національний університет

ГЛОБАЛЬНЕ ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО: СУТЬ, СКЛАДОВІ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ

В сучасних умовах транснаціоналізації та інтеграції суспільства глобалізаційні процеси впливають не лише на найрізноманітніші аспекти функціонування економіки та політики, але й сприяють трансформації національних громадянських суспільств, які адаптуються до змін у зовнішньому середовищі. Громадянське суспільство втрачає національні та територіальні кордони і стає все більше глобальним.

Проблеми становлення, функціонування та розвитку глобального громадянського суспільства досліджували такі зарубіжні вчені як У. Бек, Х. Булл, Е. Гідденс, Дж. Кін, Дж. Розенау, Д. Хелд, Я. Шольте. Термін «глобальне громадянське суспільство» вперше

вводить у науковий обіг американський політолог Х. Булл. На його думку, громадянське суспільство це суспільство є «глобальним» не тільки тому, що воно сформоване зі зв'язків, що перетинають національні кордони і проходять через «глобальний, позатериторіальний простір», але й тому, що серед членів такого суспільства набирає чинності глобальне мислення [1, с. 49].

За визначенням Дж. Кіна «глобальне громадянське суспільство – це широкий, взаємозалежний і багаторівневий соціальний простір, у якому взаємодіють багато сотень тисяч самостійних неурядових інституцій та способів життя» [2, с. 23]. Тобто, глобальне громадянське суспільство – це суспільство, яке вийшло за межі національної держави і функціонує в міжнародному масштабі, об'єднуючи в своїх мережах і організаціях представників різних країн. Метою глобальних ініціатив є сфера загального суспільного блага, тобто їх діяльність спрямована на подолання наслідків стихійних лих, запобігання гуманітарних конфліктів і катастроф, вирішення екологічних проблем, захист прав людини та інше [3, с. 92]. При цьому, всі учасники глобального громадянського суспільства, незважаючи на їх відмінності, мають одну спільну рису: на величезних географічних відстанях, незважаючи на бар'єри у часі, вони свідомо самоорганізуються і проводять свою діяльність поза урядовими структурами з мінімумом насильства і максимальною повагою до принципу цивілізованого поділу сили між різними життєвими стилями.

До основних ознак глобального громадянського суспільства відносять: вільні відносини між суб'єктами глобального громадянського суспільства; оцінювання громадянських прав і прав націй та народів вище за глобальні (наддержавні і міждержавні) угоди та державно-національні закони; забезпечення прав і свобод особистості, можливостей реалізації її інтересів і прагнень політичного, ідеологічного, етнічного та інших видів плюралізму; наявність приватної власності, вільної конкуренції, обміну діяльністю та її продуктами між учасниками ринку; розмаїття соціальних, інтелектуальних, наукових, культурних та інших ініціатив; глобальність; крос-культурність; віртуальна комунікабельність (Virtual Sociability), яка означає використання учасниками інтерактивних мож-

ливостей персонального комп'ютера й Інтернету, що перетворюють комунікабельність у комп'ютеризовану інтеракцію [4, 5].

Політичною основою глобального громадянського суспільства виступає глобальний рух неурядових організацій (екологічних, антивоєнних, культурних, релігійних та інше). Економічною базою розвитку глобального громадянського суспільства є глобальний діловий сектор, представлений приватним підприємництвом, насамперед, транснаціональними корпораціями. А технологічною основою глобального громадянського суспільства є розвиток новітніх технічних засобів комунікації, що забезпечують поширення глобальних потоків інформації через державні кордони і на величезні відстані.

Таким чином, глобальне громадянське суспільство – це організоване в глобальному масштабі об'єднання людей, які незалежно від національної приналежності або громадянства поділяють загальнолюдські цінності, сприяють зростанню людського та соціального капіталу, реалізації політичних, соціальних, та економічних прав громадян, створенню збалансованої довгострокової стратегії розвитку.

Література

1. Bull H. *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics* / H. Bull. – 2nd edition. – New York : Columbia University Press, 1995.
2. Kean J. *Global Civil Society? (Contemporary Political Theory)*. – L. : Cambridge University Press, 2003. – 236 p.
3. Конон Н. Є. Глобальне громадянське суспільство: передумови виникнення та сучасний стан концепту / Н. Є. Конон // Філософія та політологія в контексті сучасної культури. – 2012. – Вип. 4 (1). – С. 91–95.
4. Бебик В. Глобальне громадянське суспільство: теорія, методологія, менеджмент / В. Бебик // Політичний менеджмент. – 2006. – № 2 (17). – С. 140–147.
5. Афонін Е. А. Глобальне громадянське суспільство як феномен сучасного глобального світу / Е. А. Афонін, Т. В. Бельська // Вісник НАДУ. – 2013. – № 4. – С. 9–16.

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК СИСТЕМНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ, СУСПІЛЬСТВА, ДЕРЖАВИ

Сьогодні серед фахівців існує єдність стосовно того, що національна безпека є досить складне соціально-політичного явище. Воно, зокрема, відображає наслідки багатогранної життєдіяльності, накопичений історичний досвід, уподобання і культуру кожної людини, суспільства, держави, загалом – земної цивілізації. Тому це поняття тісно пов'язане з усіма формами, напрямками та про-явами взаємодії в системі «природа – людина – суспільство».

Як поняття «національна безпека» вживається стосовно широкого кола соціальних систем для характеристики їх захисту від різних негативних впливів природного та соціального характеру. Тому її можна розглядати як специфічну властивість динамічних систем, як комплексний критерій оцінки їх якості, який характеризує динаміку їх розвитку та технічне втілення.

Найбільш розповсюдженою, є думка, що «національна безпека» є поняття, яке характеризує ступінь (міру, рівень) захищеності життєво важливих інтересів, прав та свобод особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз або ступінь відсутності загроз правам і свободам людини, базовим інтересам і цінностям суспільства та держави.

Аналіз феноменів «безпека», «небезпека», поняття «національні інтереси», існуючих підходів щодо визначення сутності понять «нація», «націоналізм», у контексті їх відображення дозволяє стверджувати про три взаємозалежні складові «національної безпеки»: безпека людини (громадянина), безпека суспільства та безпека держави [1]. Діалектична єдність цих складових обумовлена нерозривністю процесу функціонування та розвитку людини, суспільства, держави у просторі та в часі.

Безпека людини (громадянина) розглядається як захищеність її життєво важливих інтересів, за якої забезпечуються її все-

бічний прогресивний розвиток та самореалізація. Безпека суспільства передбачає захищеність життєво важливих інтересів соціальних груп і суспільства в цілому, за якої забезпечуються їх всебічний прогресивний розвиток.

Безпека держави – це, передусім, захищеність її конституційного ладу, суверенітету і територіальної цілісності від зовнішніх та внутрішніх загроз [1].

Принциповим є і те, що вказані складові «національної безпеки» є величинами змінними.

Конкретний рівень (ступінь, міра) безпеки людини (громадянина) залежить від багатьох чинників, зокрема, політичного режиму, стану економіки та соціальної сфери, від результатів розв'язання проблеми щодо прогнозування, своєчасного виявлення, запобігання та нейтралізації загроз її прогресивному розвитку та самореалізації у політичній, економічній, соціальній та гуманітарній сферах.

Рівень безпеки суспільства, залежить від політичного режиму, стану економіки та соціальної сфери, розвитку духовно-культурного потенціалу суспільства, сукупності умов, що дозволяють реалізувати права і свободи всіх суспільних груп населення та протистояти діям, що ведуть до розколу суспільства, і як і безпека людини – від результатів розв'язання проблеми щодо прогнозування, своєчасного виявлення, запобігання та нейтралізації загроз прогресивному розвитку суспільства у різних сферах його життєдіяльності. Окрім того, забезпечення безпеки громадянина та суспільства передбачає наявність і розвиток суспільних інститутів (зокрема, інститутів громадянського суспільства), розвинутих форм суспільної свідомості, чинного законодавства, що гарантують реалізацію законних інтересів, захист прав і свобод кожного члена суспільства.

Пріоритетність вказаних рівнів визначається дією багатьох факторів суб'єктивного та об'єктивного характеру, зокрема, станом розвитку суспільних відносин, політичної системи, економічного укладу, інститутів громадянського суспільства, характером зовнішніх зносин з іншими країнами.

Національна безпека також є і змінною величиною. За своєю суттю це інтегральна багатокомпонентна оцінка наявного

(бажаного, прогнозованого) рівня захищеності життєво важливих національних інтересів та умов їх реалізації, зокрема, стану соціально-економічної системи, соціальних та політичних інститутів в країні, спроможності національних збройних сил протистояти загрозам територіальній цілісності та незалежності держави тощо. Конкретне значення національної безпеки завжди знаходиться на інтервалі від абсолютної безпеки (ідеальний стан), коли події, явища, процеси, які породжують небезпеки реалізації національних інтересів повністю відсутні, до абсолютної небезпеки, коли сукупний вплив вказаних небезпек вносить до порядку денного питання про можливість існування соціальної системи (держави), наприклад, питання щодо загрози її розпаду, насильницької зміни конституційного устрою тощо.

Таким чином, за будь-яких умов національну безпеку в цілому та її складових не можна розглядати як стан, коли немає небезпеки або як статичну величину. Історичний досвід не містить прикладів, коли б такого стану вдалося досягти навіть окремії людині, не кажучи вже про соціальні системи.

Бажаний рівень національної безпеки часто розглядається як мета, спосіб або необхідна умова життєдіяльності (прогресивного розвитку) людини, соціальної групи, суспільства чи держави. У такому розумінні «національна безпека» є системною кількісно-якісною характеристикою розвитку соціальної системи, як об'єкта реальної дійсності. Це означає, що «національна безпека» є не тільки оцінкою певної захищеності вказаної системи від потенційних і реальних загроз, а також відображає результати впливу тенденцій розвитку й умов життєдіяльності соціуму, його інститутів, які визначаються відповідними настановами (політичними, правовими та іншими), за яких забезпечується збереження якісної визначеності соціальної системи.

Таким чином, конкретний рівень національної безпеки формується в руслі об'єктивних і суб'єктивних процесів, під прямим та опосередкованим впливом багатьох факторів, які можуть мати економічне, політичне, природне, техногенне чи інше походження.

Література

1. Геополитика, международная и национальная безопасность : словарь-справочник / сост.: М. М. Абдурахманов, В. А. Барিশполец, Д. В. Барিশполец, В. Л. Манилов. – М. : Пробел, 1999. – С. 317 с.
2. Горбулін В. П. Засади національної безпеки України : підручник / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. – Київ : Інтертехнологія, 2009. – 272 с.
3. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підручник / Г. П. Ситник. – Київ : НАДУ, 2012. – 344 с.

С. В. МОРОЗ, І. В. МОТИЧКО
Хмельницький національний університет

РОЗВИТОК ГРОШОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Грошовий ринок є основною ланкою становлення та розвитку будь-якої держави. Об'єднуючи у собі всі сфери фінансово-економічної діяльності, та може змінювати напрямки свого курсу з неймовірною швидкістю.

Грошовий ринок – це особливий сектор ринку, на якому здійснюється купівля та продаж грошей як специфічного товару, формуються попит, пропозиція та ціна на цей товар [1].

Загалом головними передумовами формування грошового ринку в нашій державі стали:

- створення акціонерних товариств;
- використання цінних паперів у міжнародних взаєморозрахунках;
- доступ до міжнародного фінансового ринку.

Дослідження грошового ринку станом на 2019 рік є: інституціональними, маркетинговими, розподільчими і логістичними концепціями ринкової інфраструктури. Грошовий ринок відрізняється від традиційних ринків у тому сенсі, що тут гроші обміню-

ються на інші активи з альтернативною вартістю, яка виміряна у формі номінальної норми відсотка. Подібно будь-якому ринку, грошовий ринок може нормально функціонувати тільки за наявності певної інфраструктури.

Загальний обсяг активів банків України зростає протягом 2013–2014 рр. і складає 1316852 млн грн. На початок 2017 р. обсяг активів зменшився порівняно з попереднім роком на 62467 млн грн або на 5,0 % це є наслідком скорочення кількості банків і відтоком грошового ринку від банківського сектора. За підсумком 2016 р. 31 з 93 функціонуючих банків отримав збитки на загальну суму 169,3 млрд грн. З цієї суми майже 80 % (135,3 млрд грн) припадає на ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК». Інші банківські установи, що завершили звітний період з додатнім результатом діяльності, отримали сукупно 10,82 млрд грн прибутку. Впродовж 2014–2016 рр. 73 банки були виведені з ринку, 8 банків були виведені з ринку в 2016 році, зокрема 2 банки – за непрозору структуру власності, та два – за порушення банківського законодавства у сфері фінансового моніторингу (ліквідація). Загалом на сьогодні у категорії неплатоспроможних перебуває 4 банки, у стадії ліквідації – 73 банки.

Україна має у 2018–2020 роках виплатити за боргами 18 млрд дол., що безпосередньо має негативні наслідки на грошовий ринок в цілому. Беручи до уваги показники УНІАН, загальна сума державного та гарантованого державою боргу України у гривневому еквіваленті склала 1,572 трлн грн, що 470,932 млрд грн, більше показника на початок року.

Прогнози динаміки монетарних показників і основних макропоказників економічного та соціального розвитку України на 2019 р. та середньострокову перспективу.

Відомо, що грошовий ринок складається різноманітних «каналів», за якими грошові кошти «перетікають» від власників заощаджень до позичальників. Серед головних причин, які негативно впливають на розвиток грошового ринку відсутність захисту прав та інтересів інвесторів, недоліки чинної податкової системи, недостатній рівень розвитку ринку цінних паперів, нестабільна економічна та політична ситуація в країні [5].

Література

1. Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс] // Економічні матеріали НБУ. – Режим доступу: [https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415 &cat_id=44578#1](https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1)
2. Дашенко О. В. Готівковий обіг в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку [Електронний ресурс] / О. В. Дашенко. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu.pdf
3. Загальні показники розвитку ринку платіжних карток в Україні [Електронний ресурс] // Економічні матеріали НБУ. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219
4. Монетарний огляд за 2017 рік [Електронний ресурс] // Економічні матеріали НБУ. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58037

О. В. МОШАК

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

У процесі аграрного господарювання важливим є дотримання раціональних підходів щодо використання земельних ресурсів, насамперед земель сільськогосподарського призначення, які є особливим видом майна та основним засобом, що застосовується з метою ведення сільськогосподарського виробництва. Ця категорія земель України має особливий правовий режим і цільове призначення і регулюється Земельним Кодексом України, де відмічено, що такими землями визнаються землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури, у тому числі інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, або призначені для цих цілей. Причому існує пряма заборона змінювати цільове призначення земельної ділянки і ландшафту, це за своєю природою є законодавчим обмеженням прав власника на земельну ділянку.

Першою спробою земельної реформи можна назвати постанову Верховної Ради України «Про земельну реформу» від 18 грудня 1990 р., де визначалися основні завдання земельної реформи, зокрема, «перерозподіл земель з одночасним передаванням їх у приватну та колективну власність, а також у користування підприємствам, установам і організаціям з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання на землі, формування багатокладної економіки, раціонального використання та охорони земель». Наступним логічним кроком на шляху реформи став Земельний кодекс, який був чинний протягом десятиріччя. Цей документ було ухвалено 13 березня 1992 р. Він був далеким від досконалості, проте ним намагалися врегулювати питання продажу приватизованих земельних часток. Однак із неабиякими застереженнями – наприклад, зазначалося, що «переважне право на купівлю мають співвласники», було введено заборону на продаж землі протягом шести років від моменту приватизації.

Черговим кроком став Указ Президента «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи», виданий 10 листопада 1994 р. Одним із сутнісних моментів, які законодавчо мали б обґрунтовувати процеси земельної приватизації, стало ухвалення відповідної статті в Конституції України. У ст. 14 Основного Закону України вказувалося, що «право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону». Як відмічають В. Геєць, Є. Панченко, Є. Лібанова, це виявилось в тому, що по-перше, перехід права володіння або користування в основному не передбачає конкуренцію набувальників цих прав. По-друге, земля переважно передається безоплатно, а не продається за ринковою вартістю. По-третє, володіння і продаж землі здійснюються тільки при її цільовому використанні. За таких умов не можна говорити про становлення товарної форми землі, а отже, і про ринкові принципи її привласнення [2, с. 158].

У процесі створення нових форм господарювання ринкового типу необхідним стало формування інфраструктури ринкового

типу. Як результат, був прийнятий Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення формування та функціонування аграрного ринку» (06.06.2000 р.) [3], де зазначались заходи щодо створення або удосконалення діяльності інститутів аграрного ринку, зокрема: кредитних спілок, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, торгових домів тощо. Проте, не зважаючи на вжиті заходи, інфраструктура аграрного ринку й досі розвивається надто повільними темпами.

Наявність різних форм власності в умовах глобалізації економіки на землю і землекористування є основою багатокладності сільського господарства. Світова практика засвідчує, що в аграрному секторі ефективно функціонують різні за розмірами і формами власності види підприємств – малі, середні і великі, засновані на повній власності на землю і оренді; родинні ферми, сільськогосподарські кооперативи і корпорації. Всі вони мають рівні права в стосунках з державою, іншими аграрними і несільськогосподарськими підприємствами і організаціями [1, с. 215].

Світовий досвід переконує, що без приватної власності на землю та засоби виробництва неможливо досягти відповідальності, ініціативи та економічної зацікавленості працюючих.

Література

1. Бобылев А. И. Аграрное право – самостоятельная отрасль российской системы права / А. И. Бобылев // Актуальные проблемы аграрного права России: теория и практика : сб. науч. ст. – М. : Право и государство, 2004. – С. 18–29.
2. Геєць В. М. Перехідна економіка : підручник / В. М. Геєць, Є. Г. Панченко, Е. М. Лібанова та ін. – Київ : Вища шк., 2003. – 591 с.
3. Про заходи щодо забезпечення формування та функціонування аграрного ринку [Електронний ресурс] : указ Президента України від 06.06.2000 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЗА РЕСУРСНИМИ ОЗНАКАМИ ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ

Прибутковість діяльності підприємства за умов нестабільної економіки значною мірою залежить від стану та ефективності використання його ресурсів. Більшість науковців розглядають економічну безпеку як стан її корпоративних ресурсів. Вагомою складовою ресурсів господарюючого суб'єкта є його фінансові ресурси. Фінансова функціональна складова є значною складовою економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Дослідження фінансової безпеки через стан фінансових ресурсів, останнім часом обговорюється в економічній літературі. Проблеми оцінки фінансової функціональної складової економічної безпеки, під ресурсним кутом досліджували О.В. Ареф'єва, І.І. Біломістна, Л.І. Донець, Ю.Г. Кім, Л.П. Коваль, Т.Б. Кузенко, О.Л. Пластун, Н.Й. Реверчук, О.І. Судакова, В.Є. Хоречко та ін.

Узагальнення проведені Коваль Л.П. [3] дали змогу відзначити такі характеристики фінансової безпеки за ресурсними характеристиками, а саме:

– стан фінансових ресурсів, за яких забезпечується ефективна (прибуткова) діяльність підприємства, захист його фінансових інтересів та здатність зберігати свою ліквідність, платоспроможність і фінансові можливості під впливом різного роду небезпек і загроз (Ю. Г. Кім).

– здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою фінансову діяльність ефективно і стабільно шляхом оптимізації використання фінансових ресурсів, забезпечення їх належного рівня та мінімізації впливу ризиків внутрішнього і зовнішнього середовища (О. Л. Пластун);

– захист від можливих втрат і попередження банкрутства підприємства, досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів (Н. Й. Реверчук).

Підтримка фінансової безпеки спрямована на ефективне використання фінансових ресурсів, збереження ліквідності і платоспроможності, мінімізацію впливу ризиків.

Таблиця 1

Фінансова безпека за ресурсними характеристиками

Визначення	Спрямування
<i>О. І. Судакова</i> [4, с. 140]	
Важлива складова частина економічної безпеки підприємства, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стабільність, ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин	–конкурентоспроможність фінансів; –стан активів; –фінансова стабільність; –збалансованість фінансів, ліквідність активів; –захищеність фінансових інтересів
<i>О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко, Л. І. Донець</i> [1, с. 101]	
Стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості і рентабельності бізнесу, якості управління та використання основних і оборотних коштів, структури його капіталу, норми виплати за цінними паперами, а також курсової вартості його цінних паперів як систематичного індикатора поточного фінансово-господарського становища і перспектив її технологічного та фінансового розвитку	–ефективне використання ресурсів; –прибутковість та рентабельність бізнесу; –фінансовий розвиток
<i>І. І. Біломістна, В. Є. Хоречко</i> [2, с. 306]	
Стан найбільш ефективного використання фінансових ресурсів для реалізації та захищеності фінансових інтересів підприємства в поточному й перспективному періоді	–ефективне використання фінансових ресурсів; –захищеність фінансових інтересів

За інформацією таблиці 1 важливо відзначити основні спрямування дослідження фінансової безпеки у розрізі ресурсних характеристик. Вважаємо за доцільне наголосити на наступному:

- прибутковість та рентабельність бізнесу;
- ефективність використання фінансових ресурсів;
- конкурентоспроможність фінансів;
- захищеність фінансових інтересів і фінансовий розвиток;
- стан активів та джерел їх формування;
- ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість.

Недоліком зазначених підходів є те, автори не досліджують як характеристику фінансових ресурсів їх оборотність, а також не приділяють увагу показникам ефективності використання фінансових ресурсів, як основи фінансової безпеки.

Література

1. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1. – С. 98–103.
2. Більмістіна І. І. Механізм забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств / І. І. Більмістіна, В. Є. Хоречко. – Інноваційна економіка. – 2012. – № 3. – С. 305–307.
3. Коваль Л. П. Фінансова стійкість у забезпеченні фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / Л. П. Коваль. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_SWMN_2012/Economics/10_/101105.doc.htm
4. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140–148.

І. В. ТЕРОН

Інститут демографії та соціальних досліджень
імені В. М. Птухи НАН України, м. Київ

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ІНДИКАТОРИ БЕЗПЕКИ ТА ІНКЛЮЗИВНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ РЕГІОНІВ

З урахуванням новітніх міжнародних підходів визначення ефективності соціально-економічного розвитку країн, якщо забез-

печується інклюзивність та соціальна орієнтованість економічного зростання [1–3], доцільно застосувати такі соціально-трудові маркери регіонального розвитку.

1. Рівень зайнятості населення як індикатор трудовересурсної місткості регіональної економіки і сприятливості інституційних умов для реалізації економічної активності населення та перспектив стабільного комплексного соціального розвитку регіонів. Індикатор також свідчить про диспропорції у співвідношенні непрацюючих та зайнятих та у відповідному навантаженні непрацюючими – тих, хто реалізував свою трудоактивність й має певне джерело трудового доходу.

2. Рівень безробіття зареєстрованого для осіб працездатного віку та обчисленого за методологією МОП для осіб 15–70 років є індикатором: невідповідності попиту та пропозиції на місцевому ринку праці, ексклюзії населення на ринку праці та позбавленості можливостей легальною працею забезпечити свій добробут, а, отже, – посилення соціальної напруженості в регіоні, загрозою економічній та соціальній безпеці країни.

3. Показник тривалості пошуку роботи на повному ринку праці. Оскільки показник, як правило, більший за період незайнятості на два-три місяці, то він, по суті, є індикатором тривалості відчутного скорочення власних ресурсів життєзабезпечення, аж до рівня маргіналізації безробітної особи.

4. Показник душевого виробництва валового внутрішнього продукту територій свідчить про продуктивність зайнятості.

5. Рівень трудових доходів населення – джерела платоспроможності потреб, можливостей відтворення власної робочої сили (рівень проблемності – перевищення на 30 % відповідного середньоукраїнського показника).

Пропонується «межа проблемності» регіонів - значення наведених індикаторів-стимуляторів, менші за середньоукраїнський рівень на 30 %, дестимуляторів – відповідно, більші на 30 %.

Застосовуючи ці маркери для оцінки рівня розвитку ринку праці сільських поселень у 2010–2018 рр., можна дійти висновків:

– за наведеними індикаторами немає безумовного регіонального лідера: ми пояснюємо це не лише радикальними політико-еконо-

мічними зрушеннями у геополітичних векторах та пріоритетах країни, регіональними особливостями динаміки реалізації адміністративно-територіальної реформи, але й специфікою проходження регіонами кризової складової чергового великого циклу економічної кон'юнктури у 2008–2014 рр.;

– переважна більшість областей мають нестійку рангову диспозицію сільських ринків праці, яка не має тенденцій до покращення/погіршення параметрів продуктивності зайнятості чи соціальної напруженості, що констатує можливість відсутнього забезпечення інклюзивності регіонального розвитку на середньострокову і більш віддалену перспективу лише за сприятливих умов;

– регіони з порівняно високими інтегральними показникам рівня розвитку сільського ринку праці відзначаються усталеністю функціонування соціально-трудової сфери, ринковою мобільністю економічної поведінки сільського населення;

– депресивні області з низькими загальноекономічними параметрами мають обмежені перспективи забезпечення інклюзивності сільського розвитку регіонів.

Отже, сучасний розвиток ринку праці сільських поселень не супроводжується бажаними змінами у напрямі забезпечення інклюзивності сільської економіки та її подолання проблемних зон. Існує усталена гетерогенність й асинхронність у забезпеченні інклюзивності регіонального розвитку, зумовлена різними траєкторіями та ефективністю розвитку ринків праці в межах конкретних типів сільського розселення; така неоднорідність супроводжується перманентним збільшенням кількості проблемних у соціально-трудоному аспекті сільських поселень і загостренням соціальної напруженості і деструктивної мутації соціального капіталу, що може стати драйвером соціальної нестабільності навіть у тих регіонах, які у цьому відношенні вважалися благополучними.

Література

1. Всемирный экономический форум составил индекс справедливости [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vedomosti.ru/economics/articles/2017/01/16/673218-rossiya>

2. Ranieri R. Inclusive Growth: Building up a Concept [Electronic resource] / Ranieri R., Almeida Ramos R. . Working Paper number 104. Brazil : International Policy Centre for Inclusive Growth (IPC-IG). March 2013. – URL: <http://www.ipc-undp.org/pub/IPCWorkingPaper104.pdf>.

3. The Inclusive Growth and Development Report 2017 [Electronic resource]. – URL: <http://tufcos.appspot.com/www.weforum.org/system-initiatives/economic-growth-and-social-inclusion>

А. С. ТИМОЩУК

Владимирский юридический институт ФСИН России

ГЛОБАЛИЗАЦИЯ, ТЕХНОЛОГИИ, БЕЗОПАСНОСТЬ

Рискогенный характер технологической цивилизации подталкивает государство ограничивать ради целей безопасности от терроризма и экстремизма некоторые политические права (свободу мысли и слова, свободу информации, право на создание общественных объединений, право на проведение публичных мероприятий). В противном случае имеет место эксплуатация этих политических прав и свобод радикальными как группами, эквилибрирующими на линии дозволенного и запрещённого, это имеет место в Европе.

Ноосферная эволюционная социальная динамика меняет постепенно этические стандарты. Второе поколение прав, сформированные в результате II и III НТР, относятся к категории социальных и экономических (право на жилище, право на труд, право на приемлемый уровень жизни, право на предпринимательство, право на частную собственность, право на образование, медицинское обслуживание и многие другие социальные гарантии: пособия по случаю полной, частичной или временной утраты трудоспособности, право на пенсию, пособие по безработице и т. д.).

Третье поколение прав связано с международными процессами XX века, требованиями коллективной безопасности. Это солидарные права всех жителей земли – право на мир, право на сохранение природы, право на безопасность. Коллективное право на безопасность требует ограничения ряда индивидуальных прав прош-

лых поколений в связи с резким ухудшением защищённости городов и жизненно важных технологических объектов [2]. Общая эволюция государства и права, общественных отношений демонстрирует последовательную негоциацию института прав и свобода, историческую связь становления социального государства, с его функциями безопасности и благосостояния и института гражданского общества. Сегодня фактически мы должны сформулировать четвёртое поколение прав и свобод или, даже более корректно можно сказать, четвёртую сборку прав и свобод, которые включают все гуманитарные достижения предыдущих поколений, рассматриваемых в свете глобальных угроз терроризма и экстремизма. Разработка современного понимания прав и свобод проходит в контексте приоритетной темы международного контроля организованной преступности, терроризма, экстремизма, эксплуатации детей. Правовой ответ угрозам XXI века даётся с учётом дальнейшего выживания человечества как биологического вида.

Системный ответ на проблемы в системе общественной безопасности в электронных сетях, должен включать в себя следующие минимум мер: развитие новой отрасли – Интернет права, где накапливались бы специальные юридические знания по идентификации, квалификации, методам расследования преступлений с применением электронных сетей [1]; 2) оперативный обмен информацией специалистов о способах злоупотребления глобальными электронными ресурсами; 3) разработка стратегии противодействия кибертерроризму и экстремизму, учитывающей технические, юридические и пиар аспекты.

Литература

1. Тимошук А. С. Лингвокриминалистика и суггестология экстремистских текстов / А. С. Тимошук // Язык и право: актуальные проблемы взаимодействия : материалы VIII всерос. науч.-практ. конф. / отв. ред. В. Ю. Меликян. – Ростов н/Д : Дониэдат, 2018. – Вып. 8. – С. 114–124.

2. Тимошук А. С. Новые вызовы терроризма и экстремизма в информационном обществе / А. С. Тимошук // Новые вызовы терроризма и экстремизма: формы и методы противодействия: ма-

териали ІІ междунар. науч.-практ. конф. 16 марта 2017 г. / отв. ред. А. И. Быба. – Владимир : Владимир. филиал РАНХиГС, 2017. – С. 90–93, 424–431.

О. В. ФРОЛОВ

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ В ДОСЯГНЕНІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Концепція сталого розвитку ставить фундаментальне завдання поєднати динамічний економічний розвиток з наданням рівних можливостей кожному члену суспільства за рахунок підвищення ефективності використання ресурсів та ліквідації залежності між економічним зростанням та забрудненням довкілля.

«Цілі сталого розвитку» (ЦСР, відомі також як Глобальні цілі) – ключові напрямки розвитку країн, що були ухвалені на Саміті ООН зі сталого розвитку. Вони замінили Цілі розвитку тисячоліття, термін яких закінчився наприкінці 2015 р. ЦСР ухвалені на період від 2015 до 2030 рр. і нараховують 17 Глобальних цілей, яким відповідають 169 завдань [4].

Всесвітня організація Sustainable Development Solutions Network опублікувала результати Індексу сталого розвитку країн на 2019 рік (SDG Index). Індекс розраховується для 162 країн світу. Україна в останній публікації зайняла 41-ше місце серед досліджуваних країн з показником 72,8 (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Рейтинг країн за рівнем сталого розвитку станом на 2019 р.

Країна	Індекс сталого розвитку	
	Ранг	Значення
Данія	1	85,2
Швеція	2	85,0
Фінляндія	3	82,8
Франція	4	81,5
Австрія	5	81,1
...
Україна	41	72,8

За результатами дослідження за 2018 р. Україна займала 39-те місце з показником 72,3. Ці дані свідчать про те, що країна загалом поліпшує свій показник, але недостатньо на фоні інших досліджуваних країн. На рис. 1 зображені досягнення України за 17 цілями сталого розвитку [2, 3].

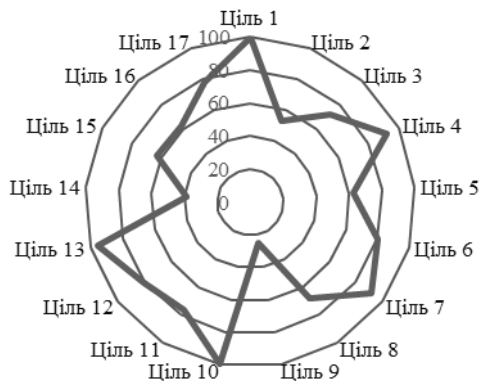

Рис. 1. Показники України в досягненні цілей сталого розвитку (станом на 2019 р.)

За наведеними даними, Україна має досить низькі досягнення за цілями: 2, 5, 9, 14, 15, 16. Таким чином, Україна повинна звернути увагу на ці пункти, адже досягнення цілей сталого розвитку сулить всеоб'ємне зростання економічного та соціального благоустрою.

Література

1. Sustainable Development Report 2019 Network (SDSN) [Electronic resource]. – URL: <https://www.sustainabledevelopment./report/>
2. Sustainable Development Report Dashboards 2019 [Electronic resource]. – URL: <https://dashboards.sdgindex.org/#/UKR>
3. World Data Center Center [Electronic resource]. – URL: <http://wdc.org.ua/>
4. About the Sustainable Development Goals [Electronic resource]. – URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/stainable-development-goals/>

S. SHABURISHVILI

Academic Doctor of Economics, Associate Professor
of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

V. TANASHIENKO

Khmelnitskyi National University

THE LEVEL OF PRODUCTIVITY OF THE COUNTRY AS AN IMPORTANT INDICATOR OF ECONOMIC SECURITY

One of the most important indicators of economic security of the country is the level of productivity. It is the positive dynamics of labor productivity that provides for improving the quality of life of the population, creating the foundations for ensuring expanded reproduction of the population, strengthening the country's competitive position at the global level.

Increased productivity has a positive impact on all participants in the economic process (table 1).

Table 1

Impact of labor productivity growth on participants of the economic process

Participants of the economic process	The impact of productivity growth
Nation	Growth of gross national product and national income
	Reducing inflation risks
	Improving quality of life
	Greater employment opportunities
	Reducing social tension and conflict
Society (consumers)	Lower prices for products and services for their high quality
Employers	Increasing productivity in the form of increased profits leads to improved capital expansion opportunities, which will increase the production of better quality products and services
	Modernization of an improved product will increase quality and productivity that affect strengthen competitiveness
Employees	Wage increase
	Improvement of working conditions, guarantees of employment
	Increase at investment in education and training

Thus, improving productivity on the macro level is a significant source of economic growth, affects the improvement of living standards, growth of social and labor activity, and at the micro level – a prerequisite for improving the quality, and as a result, the competitiveness of products, efficiency of the enterprise.

The strategic development policy of the country should be aimed at improving the competitiveness of products, increasing the standard of living of the population and based on the constant increase of labor productivity, introduction of modern methods and technologies of labor, systems of motivation (remuneration, bonus systems), full use of both material and human resources. There is no other way to achieve this but the way to constantly improve productivity.

Секція 2.

Інноваційний розвиток та конкурентоспроможність суб'єктів національної економіки

М. І. БОНДАРЕНКО, Р. Ю. ЛУЦЬКОВА

Хмельницький національний університет

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасний інноваційний процес має складний багатоаспектний характер. Застосування тієї чи іншої моделі цього процесу істотно залежить від системи макро- і мікроекономічних умов ділової активності певних економічних агентів – учасників сучасного інноваційного процесу.

Впровадження ефективних інноваційних програм дозволяє отримати значні конкурентні переваги в стратегічних галузях країни.

На сучасному етапі світового економічного розвитку головною ознакою конкурентоспроможності стає її інноваційність, тобто здатність системи до безперервного розвитку, оновлення та змін діяльності на основі засвоєння нововведень.

Інноваційний потенціал є ключовим напрямом підвищення конкурентоспроможності економіки країни в сучасних конкурентних умовах. Водночас головним підтвердженням на користь цього висновку можна вбачати факт підвищення конкурентоспроможності за умови застосування суб'єктами управління та господарювання відповідних інноваційних стратегій в системі підвищення конкурентоспроможності економіки.

Процес підвищення конкурентоспроможності економіки повинен бути урегульованим і реалізованим із врахуванням комплексу інструментів і методів, стратегічних напрямів інноваційного розвитку.

Відповідно до індексу інноваційного розвитку, представленого агентством Bloomberg у 2018 р., Україна на 53 місці серед 60 досліджуваних держав. При цьому наша Україна виявилася найгіршою за продуктивністю праці (60 місце), що свідчить про низький рівень застосовуваних технологій та виробництва товарів з низькою доданою вартістю, потрапила до трійки аутсайдерів за технологічними можливостями (58 місце) та посідає 54 місце за рівнем витрат на дослідження та розробки у валовому внутрішньому продукті. Водночас вона зберігає високе 28 місце за ефективністю вищої освіти та 35 місце за патентною активністю, тобто має потенціал до розвитку [2].

Інноваційне табло ЄС, яке включає дані щодо держав європейського співтовариства, держав-кандидатів на вступ в ЄС та деяких інших держав, віднесло Україну до групи «Інноватор, що формується» разом з Болгарією та Румунією.

Україна має значні нереалізовані можливості в інноваційному розвитку, особливо щодо комерціалізації нововведень і у сфері захисту прав на інтелектуальну власність.

Рівень і характер конкурентних переваг країни обумовлюється переважно обраною інноваційною стратегією та вираженою інноваційною політикою.

Ефективна інноваційна стратегія – «нарощування», полягає у здійсненні радикальних нововведень, що реалізуються у виробничій та соціальній сферах, на основі розвитку власного науково-технічного потенціалу, залучення провідних учених та конструкторів, а також інтеграції фундаментальної, прикладної науки, освіти і підприємництва.

Розвиток системи сучасних інституцій технологічного трансферу та нових форм науково-технічної кооперації (віртуальних технопарків, бізнес-інкубаторів, технологічних альянсів, спільних дослідних партнерств, кооперативних угод на дослідження і розробки) стає стрижнем інноваційної стратегії країн-інноваторів.

Світова практика переконливо доводить, що інновації прямо пропорційно впливають на конкурентоспроможність національної економіки, її позиції у світовому економічному просторі.

Забезпечення високого рівня розвитку конкурентоспроможності національних економік розвинених країн на інноваційній ос-

нові є чітко визначеною стратегією та адекватною інноваційною політикою держави, які реалізуються в комплексі адміністративно-правових, фінансово-кредитних та організаційно-економічних важелів.

За даними Глобального індексу інновацій (Global Innovation Index), у 2018 р. Україна посіла у рейтингу найвищу позицію за останні сім років – 43 місце, покращивши його з минулого року на сім позицій, а в попередньому році піднялася на шість пунктів, що обумовлено високим коефіцієнтом інноваційної ефективності – співвідношенням отриманого результату до інноваційних ресурсів [2].

Порівняльний аналіз стану інноваційної системи України відносно світового рівня на основі міжнародних індексів свідчить, що Україна має високий освітній та науковий потенціал, здатний продукувати різноманітні нововведення у вигляді ідей, наукових розробок, патентів.

Література

1. Yurinetz Z. V. Features of forming of strategy of innovative development of energy-savings of industrial enterprises [Electronic resource] / Z. V. Yurinetz // *Efektivna ekonomika*. – 2015. – Vol. 2. – Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3822>.

2. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 р. : розпорядж. КМУ від 10 липня 2019 р. № 526-р. – Київ.

Л. Б. БУШОВСЬКА

Хмельницький національний університет

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ЗМІСТ І ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ЕТАПІ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В ЕКОНОМІЦІ

Активізація інвестиційної діяльності є важливим чинником економічного розвитку держави та вирішення основних соціальних завдань. Обсяги, структура і ефективність використання інвестицій –

ключовий чинник, що визначає результати господарювання як на макро-, так і на мікрорівнях національної економіки, її конкурентоспроможність та перспективи розвитку. Зміни в структурі інвестицій впливають на розвиток різних сфер та галузей національної економіки, на обсяги національного виробництва і зайнятості. Найбільш актуальними були й залишаються напрями активізації інвестиційної діяльності промислових підприємств галузі машинобудування і пошуку шляхів підвищення їх інвестиційної привабливості.

Рівень соціально-економічного розвитку країн та окремих суб'єктів господарювання визначається обсягами та динамікою інвестицій, які залежать від багатьох факторів мікро- і макрорівня, що взаємопов'язані між собою. Інвестиційна діяльність підприємства особливо чутлива до навіть незначних впливів кожного із них, тому на підставі багатьох наукових праць вчених розглянемо вплив основних факторів макро- і мікрорівня на хід інвестиційної діяльності.

Основними факторами макрорівня є наступні.

1. Темпи впровадження науково-технічного прогресу в галузі народного господарства, що створює передумови для розширення обсягів реалізації якісної продукції на зовнішніх і внутрішніх ринках та сприяє стабілізації національної валюти і збільшенню заощаджень суб'єктів господарювання, які можуть використовуватись як інвестиції.

2. Економічна та політична стабільність, що сприяє регулюванню (стримуванню) інфляційних процесів, покращенню економічних параметрів макроекономічного зростання та уникненню інфляційно небезпечних інвестицій – мілітаризації економіки, оскільки фінансування військового виробництва викликає збільшення неспоживчого попиту, необґрунтованого збільшення обсягів емісії, відволікання коштів бюджету на покриття витрат військового виробництва, що спричиняє хронічний дефіцит бюджету.

3. Ступінь втручання уряду в економічні процеси, дієвість нормативно-законодавчого регулювання в напрямі активізації інвестиційних процесів і формуванні інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання і регіонів.

4. Рівень регіональної та світової економічної інтеграції, який сприяє запровадженню високих технологій, світових стандартів, інновацій, в тому числі й в інвестиційній сфері.

5. Розвиток кадрової політики, яка створює передумови для підготовки висококваліфікованих фахівців за різними напрямками, здатними забезпечувати ефективність реалізації інвестиційної політики суб'єктами господарювання.

6. Стан і норми податкового законодавства, оскільки високі рівні податкових ставок значно скорочують інвестиційні ресурси підприємств. Важливим аспектом удосконалення податкової системи є встановлення податкових пільг за основними видами податків.

Основною метою управління інвестиційною діяльністю підприємства є вибір реальних видів інвестиційної діяльності на підставі оцінки його потенційних можливостей і тенденцій розвитку, а також забезпечення зростання його капіталу, максимізація ринкової вартості та покращення добробуту власників (акціонерів).

Література

1. Бельтюков Є. А. Комплексна оцінка інвестиційного забезпечення промислових підприємств / Є. А. Бельтюков, А. А. Дискіна. – Одеса : Інтерпрінт, 2016. – 204 с.
2. Кузьмін О. Є. Експрес-діагностика інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств / О. Є. Кузьмін, О. В. Товстенюк // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 2. – С. 12–17.

Л. С. ЗАХАРКІНА, Д. В. ЛУЦЕНКО
Сумський державний університет

ГАЛУЗЕВІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ¹

Суттєвим фактором забезпечення економічної безпеки як окремих суб'єктів господарювання, так і галузі в цілому є достатнє

¹Виконано в рамках науково-дослідної теми № 0117U003922 «Інноваційні драйвери національної економічної безпеки: структурне моделювання та прогнозування»

ресурсне забезпечення. Проблеми ресурсного забезпечення окремих галузей та сфер української економіки знаходяться у фокусі уваги багатьох вітчизняних науковців, серед яких можна відзначити роботи В. Борейка [1], Я. Петруненка [2], В. Диканя, М. Корінь [3] та ін. При цьому йдеться, як про наявність матеріальних так фінансових ресурсів у вигляді власного та позикового капіталу.

За даними ДССУ розмір власного капіталу суттєво різниться за видами економічної діяльності (рис. 1) [4]. Як видно з рисунка, найбільш стабільним та завжди додатним є власний капітал підприємств у промисловості, сільському господарстві, діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування. До галузей, де величина власного капіталу є найменшою, або навіть досягає від'ємних значень належать будівництво, тимчасове розміщування й організація харчування, інформація та телекомунікації.

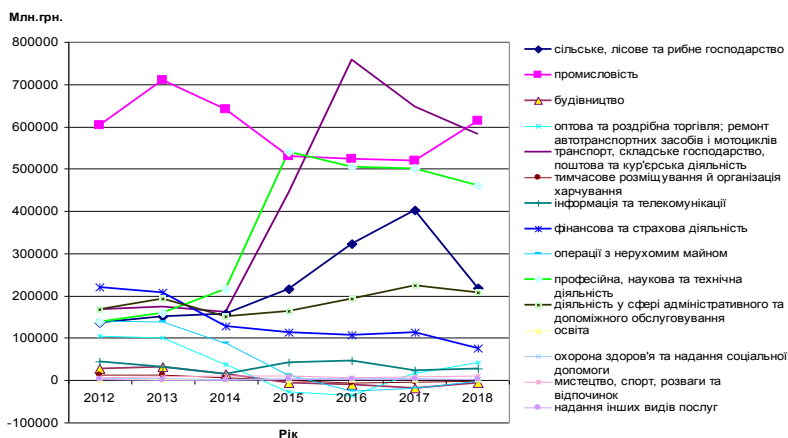

Рис. 1. Динаміка величини власного капіталу підприємств за видами економічної діяльності (2012–2018 рр.)

Дещо інша ситуація спостерігається із забезпеченням позиковими коштами, які як видно з рис. 2 значно перевищують величину власного капіталу. Особливо це характерно для таких видів економічної діяльності як промисловість, оптова та роздрібна торгівля, операції з нерухомим майном. Такий дисбаланс значно зменшує фінансову стійкість і відповідно економічну безпеку української економіки.

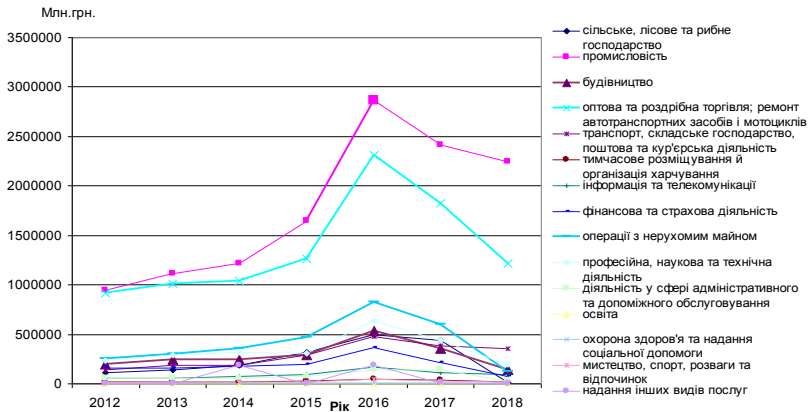

Рис. 2. Динаміка величини позикового капіталу підприємств за видами економічної діяльності (2012–2018 рр.)

Отже, з боку держави необхідно реалізовувати політику залучення інвесторів у вигляді участі у корпоративних правах. Це дозволить збільшити обсяг власних фінансових ресурсів, які мають бути спрямовані, в першу чергу, на реалізацію інноваційних рішень.

Література

1. Борейко В. І. Перспективи розвитку будівельної галузі України та національної економіки / В. І. Борейко // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. – 2018. – № 21. – С. 34–39.
2. Петруненко Я. Поняття державної підтримки суб'єктів господарювання як засобу забезпечення ефективного використання бюджетних коштів / Я. Петруненко // Господарське право і процес. – 2018. – № 6. – С. 110–115.
3. Дикань, В. Л. Державне регулювання промислового розвитку України / В. Л. Дикань, М. В. Корінь // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2018. – № 61. – С. 9–10.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ, ЇХ РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Сьогодні в умовах посилення глобалізаційних процесів та прийнятого курсу на вступ у Європейський союз постають нові вимоги до розвитку національної економіки України. Сучасний її стан потребує високотехнологічного розвитку, тобто модернізації всіх складових господарювання, суспільного життя та державного устрою шляхом системного раціонального їх реформування, становлення нової, більш ефективної, адекватної вимогам ХХІ ст. структури економіки.

Реалізація прийнятої стратегії розвитку «Україна – 2020» потребує кардинальних кроків у напрямі модернізації економіки. Модернізація економіки означає структурні, технологічні, інституціональні зміни в національній економіці, що спрямовані на підвищення її конкурентоспроможності та забезпечення розвитку в довготерміновій перспективі [3].

Процес модернізації економіки України визначають як стратегії її розвитку на засадах інноваційності за допомогою системного реформування усіх галузей економіки, становлення нової, більш ефективної, адекватної вимогам глобалізації структури економіки шляхом поглиблення розподілу праці, ефективного використання енергетичного обладнання виробництва, розвитку науки у напрямі підвищення конкурентоспроможності економіки на світовій арені та забезпечення її розвитку в довготерміновій перспективі.

Сталий розвиток – це «розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для майбутніх щодо можливості задовольняти свої власні потреби». Модернізація економіки має враховувати концепцію сталого розвитку, яка з'явилася у результаті об'єднання трьох основних точок зору: економічної, соціальної та екологічної.

Економічний підхід передбачає оптимальне використання обмежених ресурсів і екологічних технологій (природо-, енерго- і матеріалозберігаючих), включаючи видобуток і перероблення сировини, створення екологічно безпечної продукції, мінімізацію, перероблення і знищення відходів.

Соціальна складова орієнтована на людину і спрямована на збереження стабільності соціальних і культурних систем, у тому числі, на зменшення числа руйнівних конфліктів між людьми. Важливим аспектом цього підходу є справедливий розподіл благ. У рамках цієї концепції людина є суб'єктом розвитку. Вона передбачає, що людина повинна брати участь у процесах, які формують сферу її життєдіяльності, сприяти прийняттю і реалізації рішень, контролювати їх виконання.

З екологічної точки зору, сталий розвиток має забезпечувати цілісність біологічних і фізичних природних систем. Особливе значення має життєздатність екосистем, від яких залежить глобальна стабільність всієї біосфери. Головна увага приділяється збереженню властивості до самовідновлення і динамічної адаптації таких систем до змін. Деградація природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища і втрата біологічного розмаїття знижують цю здатність.

Узгодження цих різних поглядів та їхній переклад на мову конкретних заходів, які є засобами досягнення сталого розвитку – завдання величезної складності, оскільки всі три елементи сталого розвитку повинні розглядатися збалансовано.

Для забезпечення сталого економічного розвитку потрібно провести не тільки модернізацію економіки, а й усіх сфер суспільного життя, визначити технологічну стратегію держави, способи розбудови країни у певному напрямі. Держава визначає джерела та шляхи акумуляції фінансових ресурсів для модернізації економіки. Її проведення передбачає інтенсифікацію процесу економічного відтворення шляхом поглиблення розподілу праці, ефективного використання енергетичного обладнання виробництва, розвитку науки та раціонального управління [2].

Оскільки модернізація неможлива без використання новітніх досягнень науки і техніки, технологій та інновацій, то в основі

модернізації економіки держави повинна лежати інноваційна діяльність, яка виступає як процес, спрямований на реалізацію результатів наукових досліджень та розробок у новий або удосконалений продукт, що реалізується на ринку.

Загальна концепція інноваційного розвитку, яка була створена Європейською Комісією у зв'язку з розширенням Євросоюзу, чітко визначає пріоритетні напрямки державної політики у сфері економічного розвитку на основі інновацій і знань. Перший – створення інститутів, що заохочують суб'єктів фінансової, наукової й промислової діяльності впроваджувати інновації, передусім, через фіскальні заходи: податкові пільги, податкові кредити, прискорену амортизацію, цільову підтримку через гранти й позики тощо. Другий – формування інфраструктури інноваційної економіки. Третій – випереджаючий розвиток гуманітарного капіталу. Насамперед, це формування в суспільстві загальної інноваційної культури [2].

У рамках сказаного варто зауважити, що результатом успішної модернізації є побудова соціально ефективної економіки, яка: має бути динамічною і здатною до саморозвитку; здатна залучити до плідної праці суспільство в цілому, а не тільки один його прошарок або населення окремих регіонів чи мегаполісів; забезпечує ефективне використання всіх виробничих ресурсів суспільства (у тому числі та передусім людські ресурси), а не тільки якусь їх частину; забезпечує реалізацію інтелектуального потенціалу країни через розвиток науки та освіти та його необхідність для економіки; ґрунтується на сучасних суспільних відносинах [2].

Література

1. Геєць В. М. Інноваційні перспективи України / В. М. Геєць, В. П. Семіноженко. – Харків : Константа, 2006. – 272 с.
2. Дропа Я. Б. Інструменти залучення фінансових ресурсів суб'єктами фінансової системи / Я. Б. Дропа, М. І. Петик // Економічна політика та механізми господарювання: сучасний стан, ефективність, перспективи : зб. тез наук. робіт учасників Міжнар. наук.-практ. конф. для студентів, аспірантів та молодих учених (м. Київ, 31 березня 2017 р.). – Київ : Аналітичний центр «Нова Економіка», 2017. – С. 98–101.

3. Тирусь Б. Ю. Теоретичні засади модернізації економіки в умовах глобалізації / Б. Ю. Тирусь // Теорія та практика державного управління. – 2014. – Вип. 4. – С. 257–264.

С. В. МОРОЗ, Н. В. КУДРИК
Хмельницький національний університет

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Пенсійний фонд України у солідарній пенсійній системі акумулює і використовує фінансові ресурси та за обсягом коштів займає вагоме місце після Державного бюджету України.

Бюджет Пенсійного фонду – план утворення і використання цільового страхового фонду, що формується за рахунок страхових внесків до солідарної системи та надходжень з інших джерел, визначених законом.

Пенсійний фонд України формується з таких джерел:

– обов'язкові внески на пенсійне страхування підприємств та громадян;

– інвестиційний дохід, який отримується від інвестування резерву коштів для покриття дефіциту бюджету Пенсійного фонду в майбутніх періодах;

– кошти державного бюджету та цільових фондів, що перераховуються до Пенсійного фонду;

– суми від фінансових санкцій за порушення встановленого порядку нарахування, обчислення і сплати страхових внесків та використання коштів Пенсійного фонду, а також суми адміністративних стягнень.

– благодійні внески підприємств, організацій, установ, населення.

Доходи бюджету Пенсійного фонду будь-якого рівня необхідно пов'язувати з його видатками. Загалом у державі це порівнюється під час складання бюджету Пенсійного фонду України, що є самостійним фінансовим документом. Саме він забезпечує єд-

ність і обґрунтованість складових елементів, регулює обсяги доходів і видатків на пенсійні виплати та інші потреби.

Кошти Пенсійного фонду України спрямовуються на:

– фінансування виплати пенсій у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, допомоги на поховання та інших виплат, які згідно із законодавством здійснюються за рахунок коштів Фонду;

– оплату послуг з виплати та доставки пенсій;

– формування резерву коштів Фонду;

– функціонування та розвиток системи персоніфікованого обліку відомостей у системі обов'язкового державного пенсійного страхування;

– утримання центрального апарату та головних управлінь Фонду в Автономній Республіці Крим, областях, м. Києві та Севастополі, управлінь в районах, містах і районах у містах, розвиток їх матеріально-технічної бази;

– проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення та здійснення інших заходів відповідно до завдань Фонду.

Кошти Пенсійного фонду України, що зараховуються на єдиний рахунок Фонду і зберігаються на окремих рахунках його органів в уповноваженому банку, визначеному КМУ, обслуговують органи Державного казначейства. Кошти Фонду використовуються виключно за призначенням і вилученню не підлягають.

Негативними чинниками, які впливають на формування коштів Пенсійного фонду України та й на економіку загалом, є: великі обсяги пільг; низька заробітна плата; тінізація ринку праці та ін.

Література

1. Ковалів І. Аналіз джерел формування коштів пенсійного фонду України / І. Ковалів // Вісник Львівського національного аграрного університету. – 2018. – № 21 (1). – С. 137–142.

2. Офіційний сайт Пенсійного фонду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pfu.gov.ua>

3. Сидорчук А. А. Механізм формування та використання фінансових ресурсів державного соціального страхування / А. А. Сидорчук // Молодий вчений. – 2017. – № 7 (47). – С. 470–476.

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах успішна інноваційна діяльність промислових підприємств має бути основним джерелом зростання економіки, а тому більш детально, за різними показниками, проаналізуємо її стан за 2000–2017 рр. на підставі статистичних даних Державної служби статистики України.

Стабільність та ефективність інноваційної діяльності промислових підприємств в першу чергу залежить від показника питомої ваги інноваційно-активних промислових підприємств. Починаючи з 2000-х років і по цей час, відбувається різностороннє коливання цього показника в межах 11,2–18,9 %. За цим показником маємо суттєве відставання від провідних країн світу, де інноваційна активність сягає 50–80 %.

Аналогічна картина і з показником, що характеризує питому вагу підприємств, що впроваджують інновації. Так, з 2000 по 2017 рр. відбувається його коливання в межах 8,2–16,6 %. Для порівняння у ЄС їх питома вага більше 60 %.

Наступним для аналізу є показник, що характеризує питому вагу промислових підприємств, що реалізують інноваційну продукцію. Так, за аналізований термін частка таких підприємств становила від 9,0 % до 14,3 %.

Наступним для аналізу є показник кількості освоєних інноваційних видів продукції. Починаючи з 2003 р. відбувається різностороннє коливання кількості найменувань інноваційної продукції, а довготривалий тренд має тенденцію до зниження (з 15323 найменувань в 2000 р., до 2387 найменувань – в 2017 р. Таким же є і довготривалий тренд з показником кількості промислових підприємств, що впроваджували інноваційні види продукції (зниження з 1372 до 358 підприємств, або з 13,7 % до 7,6 %).

Окремо хочеться проаналізувати показник питомої ваги принципово нової для ринку інноваційної продукції. Так, з початку об-

ліку в 2008 р. цього показника 210 (2 %) промислових підприємств освоїло випуск 840 найменувань нової для ринку інноваційної продукції, або 34,3 % від загальної її кількості, а в 2017 р. 90 (1,9 %) підприємств освоїли 477 (20,0 %) найменувань такої продукції. Отже, довготривалий тренд має тенденцію до зниження, як за кількістю, так і по питомій вазі найменувань інноваційної продукції.

Наступним показником є питома вага реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промисловості. У 2017 р. лише 0,7 % промислової продукції мало ознаки інноваційності, хоча на початку 2000-х років такої продукції було 6,8 %. Для порівняння: в Євросоюзі – 60, у США – 78 %.

Низький рівень питомої ваги реалізованої інноваційної продукції пояснюється низьким рівнем показника обсягів витрат на інноваційну діяльність. В Україні витрати на НДДКР становлять лише 0,45 % ВВП, що в рази нижче ніж в Німеччині (2,94 %) та в цілому по ЄС (2,03 %).

Наступним для аналізу є показник обсягу реалізації інноваційної продукції закордон. З 2000 по 2008 рр. маємо зростання його обсягів з 3,0 млрд грн до 23,6 млрд грн, протягом 2009–2012 рр. маємо спад до 13,4 млрд грн, в 2013 р. незначне поживлення обсягів продажу на експорт до 16,1 млрд грн, а далі протягом 2014–2017 рр. його скорочення до 5,5 млрд грн, що викликано загальним спадом продажу інноваційної продукції і на території України. Стосовно показника питомої ваги її продажу за межі України в обсязі реалізованої інноваційної продукції, то в 2017 р. 31,2 % всієї реалізованої інноваційної продукції було вивезено за межі України, хоча в 2005 та 2008 рр. цей показник був за 50 %.

Як бачимо, вітчизняна статистика говорить про низьку інноваційну активність і ефективність процесів створення та впровадження інновацій в українській промисловості. Це свідчить про те, що інноваційний розвиток так і не став потужним підґрунтям для зростання вітчизняної економіки.

Література

1. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. зб. – Київ : Інформ.-вид. центр держкомстату України, 2018. – 178 с.

COMPETITIVE BENEFITS OF ENTERPRISES UNDER THE CONDITIONS OF SOCIALLY RESPONSIBLE BUSINESS

Modern business environment requires business entities to be socially responsible behavior, which is a must-have element for successful entrepreneurship, and adherence to corporate social responsibility concepts as one of the most effective tools for securing competitive advantage. Therefore, an important competitive advantage of domestic enterprises is the implementation of an effective corporate social responsibility strategy that will meet the social needs of different social groups and the state as a whole. As the success and achievement of positive results of functioning of domestic enterprises in a market environment is increasingly determined not only by economic factors but also by social ones.

The competitiveness of domestic enterprises as entrepreneurial structures can be considered as a system of interdependent competitive advantages, which allows understanding competitiveness as the effectiveness of managing competitive advantages. Developed competition in many sectors of the economy is creating new requirements for all market counterparties. This situation requires the stability of enterprises, which is possible on the basis of the constant improvement of the quality of goods and services offered by the enterprises of industry, as well as the effective management of their activities aimed at achieving their goals by increasing the level of competitiveness.

Competitive advantages for an enterprise that implements the principles of sustainable development in its day-to-day activities can be achieved through the following components:

- proper definition of priorities and directions of development, taking into account their social orientation;
- timely diagnosis of problems and implementation of measures to solve them;
- reduction of production costs by implementing modern logistics achievements, increasing resource efficiency and reducing waste;

- the use of the benefits provided by law for socially responsible enterprises;
- gaining the benefits of interacting with other manufacturing and financial institutions;
- reducing the risk of loss or loss of profit as a result of penalties or prohibition of activity;
- increase of investment attractiveness of the enterprise;
- increase of market segment due to awareness and desire of consumers to use the products of the enterprise;
- optimization of insurance costs.

Practice of socially responsible behavior can help to promote the enterprise, strength its image, gain competitive advantage, improve internal organizational relations, strengthen relations with local and regional authorities, access to new markets, engage more with target audiences, attract new employees and partners.

Doing socially responsible business leads to an increase in the number of consumers through social and environmental labeling, distribution of information on social and environmental programs, compliance with social norms and other CSR tools. Corporate volunteering programs allow to the company to engage in an active dialogue with stakeholders and in a joint effort to identify local community needs, corporate objectives. Such increased engagement often leads to the formation of partnerships, where enterprise opportunities serve as a tool for additional resources and sustainability of socially important corporate programs in the long run.

Секція 3.
Сучасні виклики і загрози
у сфері національної безпеки

А. В. БИТИЙ

Хмельницький національний університет

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

На сучасному етапі вітчизняного державотворення урізноманітнення загроз та викликів людині, державі і суспільству призвело не лише до загострення проблем національної безпеки, а й спричинило значну трансформацію її змісту. Попри зовнішньополітичні і військові аспекти національна безпека поширилася на сферу економічних, соціальних, екологічних, інформаційних, правових та інших відносин й, окрім перших, почала визначатися економічною спроможністю, транспарентністю, гідними умовами життя людини і громадянина.

Національну безпеку з позицій внутрішніх властивостей «можна розглядати, як сукупність взаємопов'язаних елементів, різних за функціональними сферами національної безпеки, коли склад характеризується тільки за якістю, або однорідних, коли об'єкту дають і кількісну характеристику» [1, с. 21]. У зв'язку з цим і виокремлюють певні види безпеки «політична безпека», «економічна безпека», «громадська безпека», «екологічна безпека», «військова безпека», «технологічна безпека», «інформаційна безпека», «кримінологічна безпека» тощо, які є тісно взаємозалежними, оскільки існують у різних сферах життєдіяльності суспільства.

Фундаментальною складовою національної безпеки є виробнича безпека, дотримання якої є передумовою успішного функціонування реального сектора економіки. Основними індикаторами виробничої безпеки України є частка машинобудування і перероб-

ної промисловості в промисловому виробництві, рентабельність операційної діяльності промислових підприємств, ступінь зносу основних засобів промисловості. Враховуючи те, що виробнича безпека є базовою, реформування у цій сфері потребує особливої уваги. Пріоритетними завданнями мають бути підвищення частки обробної промисловості та машинобудування у промисловому виробництві, підвищення рентабельності операційної діяльності промислових підприємств, оновлення основних засобів промисловості тощо.

Всі ці процеси є наслідком напруженої ситуації в країні, воєнних дій, скрутного економічного становища, нерозвиненої соціальної інфраструктури, низьких зарплат. Така ситуація породжує негативні як економічні, так і соціальні наслідки, основним з яких є порушення демократичних засад існування ринкової економіки та права людини на достойне життя. Забезпечення демографічної безпеки має стати одним з пріоритетних напрямів державної політики в сфері національної безпеки.

Проблеми національної безпеки стоять сьогодні у центрі уваги більшості цивілізованих країн світу, міждержавних утворень та громадських об'єднань. Причиною такої уваги стало саме глобальне середовище безпеки, яке сьогодні містить у собі велику кількість загроз і викликів найрізноманітнішого характеру. На сучасному етапі становлення державності є доцільним, щоб реальна та ефективна політика у сфері забезпечення національної безпеки будувалась на основі чіткого урахування суттєвих факторів, які на неї впливають, знання їх основних характеристик, пріоритетів і граничних значень.

Кожний з факторів впливає на стан національної безпеки по-своєму, що потребує їх системного та комплексного врахування у процесі розвитку нашої держави, державного устрою у нашій країні, та безпосереднього усунення проблем та прогалин у забезпеченні національної безпеки за умов тенденцій загального світового розвитку та власне глобалізації.

Література

1. Нижник Н. Р. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденція розвитку) : навч. посіб. / Н. Р. Ниж-

ник, Г. П. Ситник, В. Т. Білоус ; за заг. ред. П. В. Мельника, Н. Р. Нижник]. – Київ ; Ірпінь : Преса України, 2000. – 304 с.

2. Стратегія національної безпеки України. Україна у світі, що змінюється [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/project-Litvinenko-dcd38.pdf>.

Г. І. РЗАЄВ, А. Г. ПАЗНИК

Хмельницький національний університет

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА ВИДИ ЗАГРОЗ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Інформаційна безпека є вагомим елементом, що забезпечить ефективність функціонування у динамічному конкурентному середовищі. Стан інформаційної безпеки господарюючого суб'єкта значно впливає та обумовлює рівень його економічної безпеки. Рівень та якість прийняття управлінських рішень напряму залежить від підтримки стану інформаційної безпеки за умов нестабільної економіки.

Інформаційна безпека є значущою та вагомою складовою економічної безпеки. Як функціональну складову економічної безпеки інформаційну вивчають наступні дослідники: О.В. Арє'фєва, О.О. Гетьман, Л.І. Донець, П.О. Іваненко, Ю.Б. Кракос, Т.Ф. Косянчук, В.В. Лук'янова, В.І. Мунтіян, С.Ф. Покропивний, С.Й. Ситник, В.М. Шаповал, О.Ф. Яременко та ін.

Так Яременко О.Ф. [3, с. 150] вивчає інформаційну безпеку як таку, що характеризує рівень якісної, точної, своєчасної інформації про умови зовнішнього середовища, контрагентів (конкурентів, клієнтів, постачальників і т.д.), захисту наукового забезпечення наукової, виробничо-комерційної та маркетингової діяльності підприємства.

На думку колективу авторів, інформаційна безпека визначається шляхом використання неповної, неточної і суперечливої інформації у процесі прийняття управлінських рішень. Протидією повинна займатись інформаційно-аналітична служба спільно зі службою охорони [2, с. 311].

За умов нестабільного середовища підтримка інформаційної безпеки та заходи її забезпечення висуваються на одне із перших місць. За умов недобросовісної конкуренції, значна увага приділяється захисту комерційних інтересів і комерційної таємниці.

Відповідно до Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР (гл. 4, 5; ст. 16–19, 26, далі – ЗУ) основними порушеннями, що пов'язані з захистом комерційних інтересів та комерційної таємниці є такі [1, с. 113, 115]:

- неправомірне збирання комерційної таємниці;
- розголошення комерційної таємниці;
- схилення до розголошення комерційної таємниці;
- неправомірне використання комерційної таємниці;
- спростування неправдивих, неточних або неповних відомостей.

Неправомірне збирання комерційної таємниці, вважається у випадку, добування протиправним способом відомостей, що становлять комерційну таємницю (відповідно до чинного законодавства), якщо це завдало чи могло завдати шкоди господарюючому суб'єкту (ст. 16 ЗУ).

Розголошення комерційної таємниці, вважається у випадку, ознайомлення іншої особи без згоди особи, уповноваженої на те, з відомостями, що становлять комерційну таємницю, (відповідно до чинного законодавства), якщо це завдало чи могло завдати шкоди господарюючому суб'єкту (ст. 17 ЗУ).

Схилення до розголошення комерційної таємниці є спонукання особи, якій були довірені у встановленому порядку або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків відомості, що становлять комерційну таємницю, (відповідно до чинного законодавства), якщо це завдало чи могло завдати шкоди господарюючому суб'єкту (ст. 18 ЗУ).

Неправомірне використання комерційної таємниці є впровадження у виробництво або врахування під час планування чи здійснення підприємницької діяльності без дозволу уповноваженої на те особи неправомірно здобутих відомостей, що становлять комерційну таємницю, (відповідно до чинного законодавства), якщо це завдало чи могло завдати шкоди господарюючому суб'єкту (ст. 19 ЗУ).

Спростування неправдивих, неточних або неповних відомостей здійснюється у разі встановлення факту дискредитації господарюючого суб'єкта, за рахунок порушника поширених ним неправдивих, неточних або неповних відомостей у строк і спосіб, визначені законодавством або цим рішенням (ст. 26 ЗУ).

Заходи зниження рівня загроз інформаційній безпеці наступні: обмеження доступу до конфіденційної інформації широкого кола відповідальних осіб; посилення персональної відповідальності посадових осіб за збереження та обробку інформаційних масивів.

Література

1. Законодавство України про захист економічної конкуренції : юрид. зб. – Київ, 2006. – 362 с.
2. Економічна діагностика : навч. посіб. / Т. Ф. Косянчук, В. В. Лук'янова, Н. І. Майорова, В. В. Швид ; за заг. ред. Т. Ф. Косянчук. – Львів : вид-во «Новий світ-2000», 2007. – 452с.
3. Яременко О. Ф. Середовище підприємства як чинник небезпеки діяльності суб'єкта господарювання / О. Ф. Яременко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2006. – № 5, т. 2. – С. 144–150.

Т. Г. РЗАЄВА, М. Р. БИСКУПСЬКА
Хмельницький національний університет

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ТА ЇЇ АНАЛІТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

За умов євроінтеграційних процесів підтримка та забезпечення безпеки стає як ніколи актуальним. Саме фінансова безпека є вагомим складовою економічної безпеки. Підтримка фінансової безпеки на задовільному рівні можлива при постійному контролі та діагностиці її аналітичних характеристик. Саме динаміка окреслених фінансових характеристик (позитивних, негативних) дасть змогу своєчасно відреагувати і розробити оперативні управлінські рішення.

Дослідження суті фінансової безпеки приділяли свою увагу О.В. Ареф'єва, І.О. Бланк, К.С. Горячева, В.В. Каркавчук, І.С. Керницький, Ж.В. Кудрицька, Т.Б. Кузенко, Л. Ортинський, Р.С. Папєхін, О.В. Приказюк, Л.Т. Шваб та ін.

Узагальнення проведені авторами, дали змогу виокремити такі основні підходи до фінансової безпеки (табл. 1) [4, с. 371–372].

Таблиця 1

**Визначення фінансової безпеки,
що базується на фінансовому стані підприємства**

Автор	Визначення
І.О. Бланк	Кількісно і якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, який забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенціальних загроз внутрішнього і зовнішнього характеру, параметри якого визначаються на основі фінансової філософії і створюють необхідні передумови для фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періоді
Л.Т. Шваб	Застосування принципу дотримання критичних строків кредитування; створення інформаційного центру з дебіторської та кредиторської заборгованості.
В.В. Каркавчук	Така динамічна ознака фінансового стану підприємства, яка відображає його стійкість від внутрішніх та зовнішніх загроз, здатність до сталого і збалансованого розвитку та захисту фінансових інтересів
Л. Ортинський, І.С. Керницький, К.С. Горячева	Стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій послуг, котрі використовуються підприємством, по друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, по третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати розвиток цієї фінансової системи

Опрацювання праць [1–3] дало можливість нам, окреслити такі основні характеристики фінансової безпеки:

- підтримка фінансового стану підприємства;
- підтримка зростання в поточному і перспективному періоді;
- реалізація внутрішніх фінансових інтересів;
- стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз;
- стан захищеності від реальних і потенційних загроз;
- стійкість фінансового стану від внутрішніх і зовнішніх загроз;
- фінансовий стан підприємства, який характеризується збалансованістю фінансових інструментів та ін.

Дослідження характеристик фінансової безпеки, основних її ознак дали змогу окреслити наступні аналітичні характеристики, а саме:

- стан активів та джерел їх формування;
- динаміка фінансових ресурсів у розрізі їх складових (власних, запозичених);
- рівень ліквідності та платоспроможності;
- рівень фінансової стабільності та якості фінансування;
- рівень ділової активності;
- рівень загроз кредитоспроможності;
- рівень фінансового ризику;
- рівень ймовірності банкрутства та ін.

Використання в практичній діяльності означених фінансових характеристик фінансової безпеки дасть змогу протистояти існуючим та виникаючим загрозам; забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів та забезпечувати сталий розвиток фінансової системи; підтримувати стабільність функціонування, розвитку та економічного зростання у довгостроковому періоді.

Література

1. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1 – С. 98–103.
2. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140–148.

3. Черниш О. В. Фінансова безпека підприємства в умовах кризового середовища / О. В. Черниш, І. О. Тарасенко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 3, т. 2. – С. 117–119.

4. Яришко О. Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємства / О. Яришко, Є Ткаченко, В. Березін // Економічний аналіз. – 2011. – № 9, ч. 3. – С. 371–374.

Н. М. ТЮРИНА, Н. С. КАРВАЦКА, Т. В. НАЗАРЧУК
Хмельницький національний університет

ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Проблеми національної безпеки стоять сьогодні у центрі уваги більшості цивілізованих країн світу. Причиною є глобальне середовище безпеки, яке сьогодні містить у собі велику кількість загроз і викликів найрізноманітнішого характеру. Враховуючи те, що в найближче десятиріччя держави залишаться основною одиницею світового порядку, це висуває підвищені вимоги до спроможності системи забезпечення національної безпеки щодо виявлення, нейтралізації загроз та запобігання їм в усіх сферах життєдіяльності суспільства і держави. Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» фундаментальними національними інтересами України є [1]: державний суверенітет і територіальна цілісність, демократичний конституційний лад, недопущення втручання у внутрішні справи України; сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення; інтеграція України в європейський простір, набуття членства в ЄС та в Організації Північноатлантичного договору, розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами.

Досягти безпеки – означає врахувати всі фактори, що сприяють і перешкоджають досягненню мети. Розвиток українського суспільства безпосередньо залежить від забезпечення державою необхідного рівня захищеності національних інтересів від зовнішніх й внутрішніх загроз. Цього можливо досягти на підставі своє-

часного аналізу та прогнозування. Експерти відзначають погіршення ситуації в світі, зростання нестабільності та військової небезпеки. Це пов'язано, насамперед, із широким спектром внутрішніх і зовнішніх загроз національним інтересам, виникненням принципово нових загроз – міжнародного тероризму, локальних збройних конфліктів, криз, кіберзлочинності тощо. Основні реальні та потенційні загрози національній безпеці України наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Загрози національній безпеці України

Зовнішні загрози	Внутрішні загрози
<p>– у зовнішньополітичній сфері – загострення конкуренції між світовими центрами сили, посягання на державний суверенітет України та її територіальну цілісність, воєнно-політична нестабільність в регіонах світу; криза міжнародної системи безпеки, послаблення ролі міжнародних інститутів тощо;</p> <p>– у сфері державної безпеки – розвідувально-підбивна діяльність іноземних спецслужб; загроза використання з терористичною метою ядерних на території України; створення і функціонування незаконних воєнізованих збройних формувань тощо;</p> <p>– у воєнній сфері та сфері безпеки державного кордону України – конфлікт з Росією на південному сході України, анексія Криму та невизначеність ділянки україно-російського кордону в акваторії Азовського і Чорного морів, Керченської протоки тощо;</p> <p>– у сфері екологічної безпеки – надмірне антропогенне навантаження на довкілля, що має наслідком зростаюче забруднення природного середовища, глобальні зміни клімату, збільшення дефіциту продовольства, питної води тощо</p>	<p>– низька дієвість існуючих механізмів підготовки, прийняття і виконання державних рішень;</p> <p>– недосконалість правового регулювання, недоліки у функціонуванні судової системи;</p> <p>– економічні диспропорції у розвитку регіонів України;</p> <p>– низькі темпи структурної перебудови національної економіки;</p> <p>– консервація низького науково-технологічного рівня розвитку;</p> <p>– підвищення ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, погіршення екологічного стану водних ресурсів;</p> <p>– погіршення стану економічної безпеки, критичне зростання рівня загроз енергетичній безпеці;</p> <p>– соціально-демографічна криза тощо</p>

* сформовано авторами на основі [1–3]

За таких умов доцільним є створення в країні аналітичної установи, відповідальної за постійний моніторинг стану національної безпеки, її потенційних загроз, надання вичерпної інформації про масштаби, структуру, динаміку, соціально-економічні наслідки тощо. Мета функціонування такої системи моніторингу полягає в забезпеченні органів управління повною, своєчасною та достовірною інформацією про процеси, що відбуваються в різних сферах економіки і впливають на стан національної безпеки країни [4, с. 129]. Світова практика має суттєвий досвід у створенні таких дієвих систем. Значну роль відіграють незалежні мозкові центри. Зокрема, у США корпорація RAND, у Нідерландах – Гаазький центр стратегічних досліджень, у Великій Британії – аналітичний центр DEMOS. Таким чином, завдання пошуку нової парадигми розвитку сектора безпеки й оборони актуалізує потребу запровадження постійного моніторингу загроз національній безпеці.

Література

1. Про національну безпеку України : закон України // Відомості Верхов. Ради України. – 2018. – № 31. – Ст. 241.
2. Крук С. І. Аналіз стану організаційно-правових механізмів державного управління у сфері забезпечення національної безпеки України / С. І. Крук // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 20.
3. Кобко Є. В. Моніторинг загроз національній безпеці держави: зарубіжний досвід та українські реалії публічно-правового забезпечення / Є. В. Кобко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2018. – № 1 (106).

С. І. УРБА

Львівський національний університет імені Івана Франка

ЗАГРОЗИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Сучасні умови розвитку та зміни параметрів функціонування аграрного сектора обумовлені високим ступенем нестабільності та нестійкості, що посилює дестабілізуючу дію загроз і викликає загальне зниження можливості забезпечення належного рівня економічної безпеки держави.

Існуючі загрози недосконалості інституційно-правового забезпечення розвитку аграрного сектора, які виникають за умови відсутності належних структурних та інституціональних змін на різних рівнях державного управління, посилюються такими специфічними особливостями: недостатністю та непослідовністю нормативно-правової бази, переважанням неформальних інститутів над формальними, надмірною централізацією управління, деформацією інституційно-психологічного базису.

Враховуючи особливості аграрного сектора у системі господарських відносин національної економіки, до основних загроз неефективного використання його природно-ресурсного потенціалу варто віднести: пряму залежність від природно-кліматичних умов; низьку економічну ефективність використання сільськогосподарських угідь; значне зменшення засівів орних земель; парцеляцію земель сільськогосподарського призначення тощо.

Загрози економічній безпеці держави також виникають через структурні дисбаланси в аграрному секторі економіці. Зокрема, вкрай негативно може вплинути незбалансованість галузевої структури сектора, доданої вартості аграрної продукції, інвестиційно-інноваційної активності, диверсифікації господарської діяльності.

Виражений характер посилення загроз економічній безпеці держави має неналежне матеріально-технічне забезпечення розвитку аграрного сектора економіки. Відповідно, це формує дестабілізуючі процеси в усіх економічних сферах розвитку, зокрема, низьку капіталоозброєність та капіталозабезпеченість аграрного сектора, лібералізацію цін на матеріально-технічні ресурси, недостатнє техніко-технологічне забезпечення аграрного виробництва, неналежний рівень агросервісних послуг.

Суттєвий вплив на економічну безпеку держави має недостатній рівень забезпечення продовольчої безпеки через незбалансований галузевий розподіл виробництва аграрної продукції,

переважання в щоденному раціоні харчування продукції з низьким рівнем калорійності, зростання цін на основні продукти харчування на внутрішньому ринку, невідповідність міжнародним стандартам та системі якості продуктів харчування.

Деградація соціальної сфери становить загрозовий вплив на забезпечення економічної безпеки, що пов'язано з неефективністю чинної системи управління соціальним розвитком в аграрному секторі. Безсумнівно, сучасні процеси реформування аграрного сектора характеризуються з позиції переважання економічного над соціальним, з чого випливає ключова тенденція – відсутність пріоритетів розвитку соціальної сфери аграрного виробництва.

Підсумовуючи характеристику загроз функціонування аграрного сектора в системі економічної безпеки держави, можна визначити такі відмінності, що диференціюють їх з-поміж інших: чітко виражений економічний аспект; наявність впливу природно-кліматичних і економічних умов; притаманні галузево-функціональні закономірності прояву; надмірна залежність від розвитку сільських територій; асиметричний розподіл дестабілізуючого впливу.

Визначені загрози перебувають між собою в тісній взаємодії та є взаємозалежними, адже загострення одних формує передумови для посилення дестабілізуючого впливу інших. Така ланцюгова реакція вносить деструктивні зміни у функціонування та розвиток аграрного сектора, що в кінцевому підсумку перешкоджає становленню ефективної системи забезпечення економічної безпеки держави.

Т. В. ЦВІГУН

Хмельницький національний університет

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Світова економічна історія доводить, що залучення ресурсів ззовні у формі іноземних інвестицій є дієвим засобом піднесення національної економіки.

Потенційно Україна є інвестиційно привабливою країною, оскільки має вигідне географічне положення, багаті природні та рекреаційні ресурси, освічену робочу силу, надлишок населення працездатного віку, не зайнятого в економіці України, несформований ринок товарів, незадоволений попит населення, законодавство про іноземні інвестиції, діють державні структури, які займаються питаннями залучення іноземних інвестицій, що свідчить про серйозність намірів уряду щодо підтримки іноземного капіталу і, відповідно, викликає довіру іноземних інвесторів.

Проте, відповідно до Індексу інвестиційної привабливості Україна знаходиться на найнижчих позиціях [1]. Це зумовлено наступними факторами, що спричиняють недовіру інвесторів до України: нерівномірність іноземних капіталовкладень у регіони України; відсутність чіткої державної стратегії щодо заохочення інвестицій; корупція (в усіх сферах суспільного життя) [2, с. 17]; непрозорість судової системи (інвестори не впевнені у захищеності свого бізнесу); недосконале правове середовище (незадовільні зміни в Податковому кодексі, недосконалість Кримінально-процесуального кодексу); складне адміністрування податків (особливо проблемними досі залишаються питання відшкодування ПДВ та перенесення збитків минулих періодів); загальний нестабільний економічний стан країни (безробіття, низький рівень життя населення, інфляційні коливання, нестабільність валютного ринку); технічні бар'єри в процесі митного оформлення; невпевненість іноземних інвесторів у подальшому співробітництві з Україною, яка переживає розквіт економічної кризи; проблеми під час отримання банківських кредитів і позик (високі процентні ставки, не вигідні умови кредитних угод для позичальників, надзвичайно довга процедура розгляду можливості отримання кредиту); невисокий рівень розвитку промислової, фінансової та соціальної інфраструктури окремих регіонів (Закарпатська, Сумська, Кіровоградська, Тернопільська та Черкаська області), політична ситуація (воєнна ситуація в зоні АТО, загальна нестабільність, суперечливість влади з опозицією, чітко невизначений напрям зовнішньої політики України) [3].

Визначальним стимулом для прямих іноземних інвестицій в Україні є пошук нових ринків, який істотно переважає інші мож-

ливі причини. Більшість інвесторів приваблює великий внутрішній ринок України з майже 50 мільйонами споживачів.

Україна володіє досить потужним, однак нереалізованим, інвестиційним потенціалом, розвиток якого стримується чинниками переважно макроекономічного характеру. Це дозволяє стверджувати про необхідність обґрунтування та імплементації виваженої політики, в межах якої доцільними є підвищення прозорості інвестиційного ринку, удосконалення системи захисту іноземних інвестицій, раціоналізація галузевого розподілу іноземних інвестицій шляхом розробки та впровадження системи заходів інвестиційного та структурного спрямування, спрощення регуляторних процедур ведення бізнесу.

Реалізація вищезазначених заходів сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості економіки України та її аграрного сектора на міжнародному ринку капіталу, що прискорить процес відтворення та нарощування їх потенціалу, соціально-економічний розвиток країни.

Література

1. Індекс інвестиційної привабливості України [Електронний ресурс] // European Business Association. – 2018. – Режим доступу: <http://goo.gl/JZfAU6>

2. Іващенко М. В. Економічні наслідки «відкату» як форми рентоорієнтованої поведінки / М. В. Іващенко, І. В. Шкодін, І. В. Карпова // Бізнес Інформ. – 2015. – № 1. – С. 15–20.

3. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://www/me.gov.ua>

Секція 4.
Європейський вектор –
пріоритетний напрям розвитку економічних систем

К. М. БЕРЕЗЮК

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

ВІДПОВІДНІСТЬ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ
ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НАЕК «ЕНЕРГОАТОМ»
ЦІЛЯМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН

В умовах погіршення стану навколишнього середовища, дефіциту природних ресурсів, різких кліматичних змін екологічна відповідальність підприємств набуває першочергового значення. Чимало міжнародних програм, проектів та національних стратегій спрямовані на розвиток природоохоронної діяльності. Особливо актуальною є тема екологічної відповідальності для атомної енергетики.

В Україні атомна енергетика представлена державним підприємством «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом». Компанія є оператором чотирьох діючих атомних електростанцій, що забезпечує близько 55 % потреби України в електроенергії [1].

Зменшення рівня екологічного впливу під час експлуатації енергоблоків АЕС є одним з пріоритетних завдань НАЕК «Енергоатом». У своїй діяльності підприємство сприяє досягненню 17 цілей сталого розвитку (ЦСР) ООН, які були затверджені у 2015 р. на саміті ООН [4]. Частина цих цілей стосується саме екологічної політики. Зокрема в рамках забезпечення наявності і раціонального використання водних ресурсів та правил санітарії для всіх (ціль № 6) Компанія продовжує реалізацію проекту завершення будівництва

Ташлицької гідроакумуючої електростанції (ТГАЕС). Цей проект має забезпечити водогосподарські потреби Миколаївської області. В рамках забезпечення доступу до недорогих, надійних, сталих і сучасних джерел енергії для всіх (ціль № 7) ДП «НАЕК «Енергоатом» продовжує реалізацію пілотного проекту «Сонячна електростанція (СЕС) «Сонечко-1».

Виробляючи чисту електроенергію та використовуючи низьковуглецеві технології, Компанія робить позитивний внесок у боротьбу зі змінами клімату. Також проводиться відповідна про-світницька робота. За весь час експлуатації АЕС України вдалося уникнути 2,7 млрд т викидів CO₂ в навколишнє середовище. У 2018 р. НАЕК «Енергоатом» увійшов до першої п'ятірки рейтингу «Кращі зелені енергогенерації: Безвуглецеві генеруючі потужності» (Top Green Power Generators: Carbon-Free Generation Capacity). Рей-тинг, в який включено 20 найбільших енергогенеруючих компаній світу, був підготовлений Міжнародним інформаційно-аналітичним агентством Energy Intelligence Group в рамках проекту EI New Energy [5]. Це сприяє реалізації Цілі № 13 – вжиття термінових заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками.

Також НАЕК «Енергоатом» працює на досягнення Цілі № 15 – захист, відновлення екосистем суші і сприяння їх раціо-нальному використанню, раціональне управління лісами, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад процесу де-градації земель, а також припинення процесу втрати біорізнома-ніття. Компанія керується принципами європейського екологічного права та застосовує положення міжнародних стандартів і директив ЄС у галузі екології. Це стосується не лише діючих об'єктів, але й тих, які перебувають на стадії проектування або будівництва. Вперше прийнято місію МАГАТЕ з перевірки ефективності аналізу досвіду забезпечення експлуатаційної безпеки PROSPER. Завершено пер-ший етап випробувань обладнання Holtec International контейнера HI-TRAC, призначеного для перевантаження та транспортування ВЯП. У Компанії також діє Комплексна (зведена) програма підви-щення рівня безпеки енергоблоків АЕС, розрахована на період до 2020 року. У 2018 р. введено в експлуатацію комплекс з переробки радіоактивних відходів на РАЕС та ЗАЕС. Основною метою проекту є

підвищення безпеки у сфері поводження з РАВ, зменшення дозових навантажень персоналу, а також зниження негативного впливу на довкілля [2].

Не зважаючи на досить ефективну систему екологічної відповідальності, окремі питання потребують підвищеної уваги. Зокрема особливо гостро стоїть проблема утилізації відпрацьованого ядерного палива. Додає оптимізму те, що НАЕК «Енергоатом» отримав ліцензію Держатомрегулювання на офіційне будівництво централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива у зоні відчуження Чорнобильської АЕС (ЦСВЯП). Введення в експлуатацію пускового комплексу – встановлення перших контейнерів заплановано на 31 березня 2020 р. [3].

Також спостерігається збільшення кількості окремих груп викидів та відходів (табл. 1) [1, 2].

Таблиця 1

Динаміка окремих груп викидів та відходів НАЕК «Енергоатом» (2015–2018 рр.), тис. т

Викиди та відходи	2015	2016	2017	2018
Валові викиди сполук азоту	18,19	21,59	22,96	28,03
Валові викиди сполук сірки	3	6,43	3,37	38,58
Обсяги утворення нерадіоактивних відходів	33 916	29 799	41 915	65 727
Валові викиди оксиду вуглецю (CO)	20,43	21,85	22,12	21,78

Зокрема за період 2015–2018 рр. більш як в 12 разів зросли валові викиди сполук сірки, майже вдвічі зросли обсяги утворення нерадіоактивних відходів та на 55 % збільшилися валові викиди сполук азоту.

Управління екологічною відповідальністю є пріоритетним завданням атомної енергетики України. В останні роки відбуваються позитивні зміни в трансформації підходів до екологічної політики, зменшується рівень викидів, посилюється співпраця з профільними міжнародними організаціями, зростає кількість природоохоронних проектів та програм. Проте попереду ще багато невирішених проблем, однією з яких є будівництво Централізованого

сховища відпрацьованого ядерного палива. Від ефективної екологічної політики атомної енергетики України залежить національна безпека в цілому.

Література

1. Звіт з управління ДП «НАЕК «Енергоатом» за 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/energoatom/2018-133671169>
2. Нефінансовий звіт ДП «НАЕК «Енергоатом» за 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfr2018.energoatom/kyiv.ua/download/nfr_EA_2018_UA.pdf
3. Офіційний сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245237156&cat_id=245236910
4. Офіційний сайт представництва ООН в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
5. Energy Intelligence Group // EI New Energy «Green Utilities Report». – Vol. 7, No. 44. – 2018.

Л. С. ЛЮБОХИНЕЦЬ, Л. О. СПІВАК
Хмельницький національний університет

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Сучасний етап світового розвитку характеризується динамічним поглибленням процесів інтеграції політичного, економічного, культурного життя країн світ. Входження держав в інтеграційний і глобалізаційний простір актуалізує проблеми гармонізації соціальних відносин, впровадження толерантності та встановлення двосторонньої комунікації між всіма учасниками глобалізаційного процесу, що неминуче йде на зміну принципам односторонніх асиметричних зв'язків і взаємодій.

Ознаками глобалізації українського суспільства є: активізація міжнародних політичних і фінансових організацій, розвиток міжнародних комунікацій, взаємне збагачення культур, глобальна взаємозалежність соціальних і політичних рішень, активізація міжнародних фінансових трансакцій, збільшення обсягів міжнародної торгівлі, засвоєння західних стандартів споживацької культури, що сприяє розвитку космополітичного світогляду і провокує відродження різних фундаменталістських та антиглобалістських рухів. Успішність інтеграції України в європейський і світовий економічний простір, здатність нашої держави реалізувати свій потенціал в умовах розгортання процесів глобалізації залежить від правильності вибору відповідної стратегії розвитку, що має базуватися на інноваційно-інтелектуальних підходах [1].

Ідеологічна глобалізація: пов'язана з переходом від індустріальної до постіндустріальної стадії економічного розвитку; являє собою якісно новий етап поглиблення взаємозв'язків в економічній, політичній, культурній сферах на базі підвищення мобільності капіталу, робочої сили, інформації в масштабі світу; втілюється в зростаючій взаємозалежності країн світу у результаті зростаючої інтенсифікації міжнародного руху економічних благ, капіталів, дифузії технологій; потребує сумісних зусиль урядів держав і міжнародних організацій та сумісного регулювання на міжнародному рівні.

Процес глобалізації складається з трьох взаємозв'язаних компонентів – нового міжнародного розподілу праці, міжнародного виробництва і політичних відносин.

Основою сучасного світового господарства є світовий ринок, який зародився ще у XVI ст. у період Великих географічних відкриттів. На його основі почав формуватися міжнародний поділ праці. Проте лише в останні кілька десятиріч є підстави стверджувати, що процеси глобалізації набули ознак цілісності і незворотності. Цьому також сприяє розвиток відповідної інфраструктури, НТР, новітніх форм руху товарів і капіталу. В той же час, міжгалузевий поділ праці (обмін товарів АПК на промислові), який панував впродовж кількох століть, замінюється і доповнюється внутрішньогалузевим. Все більше значення набуває обмін товарів на послуги, який перевищив 50 % обсягу світової торгівлі.

Щодо міжнародного виробництва, то воно почало формуватися у 70–80-х рр. ХХ ст. під впливом енергетичної кризи. Старі індустріальні галузі, які потребували багато ресурсів, почали вивозитися в країни, що розвиваються. НТР дозволила технологічно роз'єднати окремі виробничі процеси в просторі. Сучасне міжнародне виробництво ведеться як на іноземних підприємствах, розміщених в зарубіжних країнах, так і на основі підрядів, переданих місцевим підприємствам. Таким чином іноземні компанії досягають не тільки зниження витрат виробництва, але і економії первинних інвестицій, а також спрощення і здешевлення управлінських структур. Міжнародним це виробництво є і по характеру ринків збуту.

Політичним фактором, який значно прискорив глобалізаційні процеси, став розпад СРСР і соціалістичної системи. Це сприяло перетворенню капіталізму в єдино можливий варіант світового розвитку. Крім того, значно розширився простір, на який поширилися однотипні ринкові відносини і інститут приватної власності.

Невід'ємною складовою глобалізації є розповсюдження певних цінностей у політичній, економічній, культурній сферах шляхом пропаганди з боку найбільш впливових і розвинених країн світу. Фактично реальні глобалізаційні процеси супроводжуються формуванням певних ідейних концептів, які визначають сприйняття світових процесів, виправдовують політику певних країн на міжнародній арені.

Таким чином, глобалізація є незворотнім процесом поглиблення зв'язків між різними країнами світу, їх інтеграції на економічному, політичному, культурному, технологічному та інших рівнях.

Література

1. Пашуля Г. Я. Глобалізація як явище, що впливає на формування нового типу держави / Г. Я. Пашуля // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2011. – № 2. – С. 22–31.

2. Герасименко П. Глобалізація як феномен сучасності [Електронний ресурс] / П. Герасименко. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2009/09/2/205852/>

О. П. ПАВЛІЩУК, П. В. КРАВЕЦЬ

Національний університет біоресурсів
і природокористування України, м. Київ

FSC-СЕРТИФІКАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВИМОГ ЩОДО ЗАКОННОСТІ ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЕВИНИ

Підтвердження законності походження продукції у світлі глобальних викликів є невід’ємною складовою виходу на міжнародні ринки. Ринок деревини Європейського союзу підлягає регулюванню регламентом 995/2010, яким заборонено імпорт на територію ЄС деревини незаконного походження [1].

Регламент 995/2010 зобов’язує операторів, що забезпечують першу появу лісоматеріалів та продукції з деревини на внутрішньому ринку ЄС, в рамках системи належної перевірки використовувати процедури та заходи задля отримання необхідної інформації, у т.ч. про відповідність застосовному законодавству, а також оцінювати та зменшувати ризики розміщення на ринку незаконно заготовленої деревини.

Вітчизняним експортерами лісопродукції слід забезпечити необхідні підтвердження її законності. Система обліку та контролю руху деревини в Україні сприяє отриманню підтверджень відповідності застосовному законодавству, але не замінює системи належної перевірки операторів. Залишається актуальність отримання операторами додаткової інформації та верифікацій незалежною стороною постачальників лісопродукції з України.

Регламент ЄС не схвалює конкретних схем верифікації третьою стороною відповідності законодавству, у т.ч. сертифікації, проте визначає можливість їх використання при оцінюванні та зниженні ризику. Зокрема, FSC-сертифікація передбачає налагодження механізму ідентифікації походження продукції з лісів, управління в яких здійснюють на засадах сталого розвитку, та забезпечення відстеження її руху до споживача. Вимоги FSC-сертифікації охоплюють оцінку відповідності застосовному законодавству, категорії якого узгоджені із регламентом ЄС 995/2010. Наприклад, стандартом FSC-STD-40-005 V3-1 задля уникнення потрапляння у ланцюги постачання деревини неприйнятних катего-

рій передбачено впровадження організаціями системи належної перевірки, що відповідає підходу в рамках регламенту ЄС [2]. FSC Національна оцінка ризику контрольованої деревини для України здійснена на основі індикаторів, які охоплюють застосовне законодавство, визначене регламентом 995/2010 [3].

FSC-сертифікацією системи ведення лісового господарства за вимогами принципів і критеріїв FSC (FSC-STD-01-001 V5-2) та Єдиних міжнародних індикаторів (FSC-STD-60-004 V1-0) визначено необхідність оцінки лісгосподарського підприємства на відповідність вимогам застосовного законодавства, перелік якого узгоджений з регламентом ЄС [2].

Сприйняття України на міжнародному рівні крізь призму ризиків корупції та недосконалого правозастосування [4] визначають актуальність процедур верифікації постачальників лісопродукції з України на предмет законності її походження. При цьому системні зрушення у вирішенні проблем лісової галузі України, відкритість та прозорість лісгосподарських підприємств сприятимуть підвищенню їх конкурентоспроможності на міжнародному рівні в контексті вимог щодо законності походження деревини.

Література

1. Regulation (EU) № 995/2010 of the European Parliament and of the Council of 20 October 2010 laying down the obligations of operators who place timber and timber products on the market [Electronic resource]. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32010R0995>.
2. FSC стандарти і правила [Електронний ресурс]. – URL: https://ua.fsc.org/ua-ua/_certification/standards.
3. Національна оцінка ризику контрольованої деревини [Електронний ресурс]. – URL: <https://ua.fsc.org/ua-ua/nasha-diyalnist/-01>.
4. Ukraine. Country overview to aid implementation of the EUTR [Electronic resource]. – URL: https://ec.europa.eu/environment/forests/pdf/Country_overview_Ukraine_03_10_2018.pdf.

О. В. ПОПЛАВСЬКА

Хмельницький національний університет

З. СЕПЕТЧІЄВА

“Roshen”, Болгарія ЕООД

МІСЦЕ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ-ВИРОБНИКІВ КОНДИТЕРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В СВІТОВОМУ РЕЙТИНГУ

Харчова промисловість є галуззю, що орієнтована на задоволення базових потреб громадян, тому вона менше за інші галузі схильна до значних коливань і характеризується відносно стабільним попитом, але пропорційно залежить від рівня життя населення. В умовах значного промислового спаду і глибокої економічної кризи, спричиненої здебільшого політичними чинниками, аналіз основних тенденцій, факторів впливу й особливостей роботи небагатьох успішних галузей економіки є особливо актуальним. Низька вразливість кондитерської галузі до падіння доходів споживачів пов'язана з психологічним ефектом кондитерської продукції (наприклад, підвищене вживання солодоців у стресовому стані), що доведено світовими і вітчизняними науковцями. Разом із тим галузь на сьогоднішній день є повністю сформованою, високорозвиненою, має значний експортний потенціал і є переважно прибутковою [1].

За версією рейтингу “Global Top 100 Candy Companies” серед світових виробників кондитерської продукції є три українські компанії. Candy Industry – американське галузеве видання, засноване в 1944 р. щорічно випускає рейтинг ста найбільших світових кондитерських компаній Global Top 100, який складається на підставі річних даних про виручку від продажу продукції, про кількість працівників, асортимент і виробничі активи компаній. Кондитерська корпорація Roshen у рейтингу найбільших виробників солодоців у світі Global Top 100 Candy Companies 2018 року посіла 25-те місце втративши одну позицію порівняно з 2017 р., при цьому зберегла обсяги продажу на рівні минулого року – 800 млн дол. Згідно з рейтингом, оприлюдненим на сайті видання Candy Industry, корпорації “Roshen” належать вісім заводів, а штат співробітників оцінюється в 10 тис. осіб [2].

Компанія «Конті» у 2018 році зберегла свою позицію на 43-му місці з обсягами продажу в 473 млн дол. проти 469 млн дол. за минулий рік. За інформацією видання, компанії належать п'ять заводів, робочий персонал – 8,097 тис. осіб. Компанія «АВК» у рейтингу піднялася на три позиції та посіла 64-те місце з такими самими обсягами продажу, як і в 2017 р., – 275 млн дол. Компанії належать три заводи, загальна кількість співробітників – 3,5 тис. осіб [2].

Очлюють рейтинг “Global Top 100 Candy Companies” американський виробник шоколадних виробів Mars Inc., який посідає перше місце за обсягами продажу (18 млрд дол.). Компанія володіє 52-ма фабриками в усьому світі, де працює 34 тисячі робітників. Італійська кондитерська компанія “Ferrero” посідає друге місце (12 млрд дол.), 33245 тисяч осіб працює на 22 фабриках, якими володіє компанія. Американська “Mondelez International Inc.” займає третє місце (11,56 млрд дол.), при цьому компанія володіє 156 фабриками, де працює 100 тис. робітників. Крім цього, четверту сходинку в Топ-100 зайняла японська “Meiji Co. Ltd.”, а п'яте місце в рейтингу займає компанія “Nestle”, яка є власником української фабрики «Світоч» [3].

Кондитерська галузь України значною мірою залежить від експорту – на зовнішні ринки йде близько 30 % української кондитерської продукції в більш ніж 50 країн світу. У 2014–2016 рр. суттєво змінилася географічна структура експорту українських кондитерських виробів, що пов'язано зі значними змінами в політичній ситуації, військовими діями, орієнтації України в європейський бік. Якщо до 2013 р. основним партнером по експорту й імпорту українських кондитерських виробів була Росія, то протягом наступних років відбулася кардинальна зміна у структурі експорту та імпорту за країнами. За даними Державного управління статистики, незважаючи на скорочення торгівлі з Росією, частка експорту кондитерської продукції до країн СНД у 2016 р. становила 64,74 % від загального експорту, частка імпорту – 12,87 % [4]. Україна має позитивне сальдо від торгівлі кондитерською продукцією з країнами СНД.

Таким чином, незважаючи на циклічні коливання економіки останніх років, коли спостерігаються загальне скорочення

обсягів реалізації продукції, відбувається суттєва зміна експортних орієнтирів галузі та розширення географії експорту, переважання зростання експорту над зростанням імпорту. Це дає підставу стверджувати, що, незважаючи на негативний вплив зовнішнього середовища, підприємства галузі мають потенційні сприятливі перспективи розвитку завдяки ефективному менеджменту та іншим внутрішнім конкурентним перевагам.

Література

1. Басова О. О. Аналіз сучасного стану та перспектив розвитку кондитерської галузі України [Електронний ресурс] / О. О. Басова // Ефективна економіка. – 2018. – № 5. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/44.pdf
2. Обсяги продажу великої української кондитерської трійки у 2018 р. залишилися на рівні минулого року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/555225.html>
3. Усе в шоколаді. Скільки заробляють Roshen та інші конд-фабрики зі світового ТОП-100. Інфографіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsn.ua/infografika/use-v-shokoladi-skilki-zaroblyayut-roshen-ta-inshi-kondfabriki-zi-svitovogo-top-100-infografika-873810.html>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

N. TANASHENKO

Khmelnytskyi National University

R. TRADASS

NTG Nordic, Denmark

MODERN TRENDS OF DEVELOPMENT OF TRANSPORT AND LOGISTIC INFRASTRUCTURE IN THE WORLD

Equally important for the effective functioning of the economy has developed logistics infrastructure. New jobs are being created, the

value of goods and services is decreasing, trade turnover is increasing and customer service is being enhanced thanks to the development of logistics in any country.

Consider the modern trends in the development of transport and logistics infrastructure in different countries of the world.

The cluster approach is applied in the economies of the USA, Japan, Germany, Finland, China and others.

In Western European countries, a new trend in the development of logistics companies is the formation of a pan-European system of movement of goods, which involves the presence of several supporting European logistics centers and regional logistics transport and distribution centers, interacting with them.

The French model for the development of transport and logistics centers is characterized by the fact that its planning, development and management are carried out exclusively by private investors, who fully ensure the creation and operation of these infrastructure objects.

The German model for the construction of logistics centers is characterized by state support at all levels; public sector involvement is based on federal and federal land laws; allocation of grants to federal budgets, targeted grants and lending on specific investments is widely practiced; financial support for investment is provided by both federal lands and local governments.

Financing projects for the development of transport and logistics centers in Italy is based on the principles of public-private partnership, where the state is given the role of both the initiator of the project and the investor.

The state tightly controls the establishment of joint transport and logistics centers with foreign investment by issuing permits in China.

The logistics functions of trade and industrial enterprises for the transportation, storage and inventory management are outsourced in Ukraine.

Therefore, transport and logistics clusters of foreign countries are organized in production-transport-consumer nodes, together with multimodal terminal complexes.

ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ЦЕНТРІВ

Вантажні перевезення та логістична діяльність значно зросли за останні роки, як на глобальному так і регіональному рівнях.

Міжнародний досвід роботи з транспортно-логістичними центрами показує, що основою їх діяльності є спостереження, тобто генерування даних. Виявлені транспортно-логістичні центри різних типів, розрізняються: за географічною сферою (країною, частиною країни або регіону); їх тематичним фокусом (один або всі види транспорту); типом потреби, щодо якого вони здійснюють дослідження та їх доступність [2]. Робота кожного регіонального транспортно-логістичного центру зосереджена на відповідній області, транспортно-логістичні центри координують діяльність та критерії на регіональному рівні.

З точки зору інституційного виміру регіональні транспортно-логістичні центри здатні забезпечити транспортно-логістичну інфраструктуру та широко розповсюдити інформацію [1]. Наразі створення національних транспортно-логістичних центрів є проблемою з деякими характеристиками, які є унікальними для кожного регіону. Ці унікальні характеристики пов'язані з типом робіт, на яких зосереджується транспортно-логістичний центр, а також нормативною базою.

Тим не менш, можна встановити, загалом, типову процедуру, яку слід дотримуватися, щоб допомогти в процесі проектування та створення транспортно-логістичної інфраструктури.

Запропонована процедура тягне за собою триступеневу послідовність дослідження:

1. Яка поточна ситуація в національному логістичному секторі, і який вид роботи повинен виконувати транспортно-логістичний центр? Тобто потрібно визначити основні вимоги, на які

повинен відповідати транспортно-логістичний центр на основі аналізу основних проблем, з якими стикається регіон у сфері логістики та сприяння торгівлі.

2. Де і як буде створений транспортно-логістичний центр? З огляду на ці вимоги, необхідно визначити законодавчу базу розробки транспортно-логістичного центру, встановлення його місцезнаходження, механізми управління, організація, партнерство з різними зацікавленими сторонами, фінансування тощо.

3. Якою буде діяльність транспортно-логістичного центру протягом перших років? Потрібно створити робочий план, який передбачає діяльність (наприклад, протягом перших двох років) і встановлює зміст, відповідальність сторін тощо, а також ресурси, необхідні для здійснення цієї діяльності [2].

Однак найважливішим є врахування потреб регіону у сфері логістики та сприяння торгівлі, що призведе до встановлення загальних рекомендацій щодо типу роботи, яку повинен виконувати транспортно-логістичний центр. Ця діяльність включає дві компоненти:

1) визначення потреб регіону у сфері логістики та сприяння торгівлі;

2) визначення основних характеристик, які будуть властиві транспортно-логістичному центру.

Для формування транспортно-логістичного центру необхідно, щоб його характеристики базувалися на бенчмаркінгу на транспортно-логістичних центрах, які вже існують або знаходяться в процесі створення, для забезпечення зворотного зв'язку про їх структуру та розвиток. Хоча стратегічний аналіз буде проводитись обмеженою кількістю осіб, результати аналізу повинні бути представлені зацікавленим особам державного та приватного секторів у секторі логістики з метою максимальної підтримки створення [2].

Після того, як транспортно-логістичний центр буде розроблений, наступним кроком є розробка програми заходів. Це тягне за собою створення робочого плану на певний період часу, який повинен бути не менше двох років.

Діяльність може бути організована за сферою діяльності, з урахуванням пріоритетів, визначених на попередніх етапах про-

цесу. Конкретні заходи можуть бути визначені для кожної галузі роботи; це включає встановлення змісту діяльності, необхідних ресурсів, сторін, відповідальних за їх проведення, і т.д.

На цьому початковому етапі, оскільки конкретні заходи ще визначаються, також мають бути зроблені плани по встановленню основних точок інфраструктури. Зокрема, мають бути розроблені плани створення веб-сайту транспортно-логістичного центру та пов'язаних з ним систем, які будуть ключовими інструментами для організації та розповсюдження його діяльності. Перелік типових заходів, які були включені до початкових планів роботи транспортно-логістичних центрів, які зараз створюються є: збір та обробка даних про логістику вантажів; відображення даних про транспортний сектор країни: визначення джерел, існуючих методологій збору даних та прогалин; пропозиція індикаторів для вимірювання логістичних показників країни та впливу державної політики у цій сфері: розглянути наявні дані та необхідні дії щодо збору даних; визначення та пропонування методів об'єднання різних інформаційних систем у сфері логістики з метою розробки індикаторів; визначення та рекомендації методологій для розробки прогнозів та управління інформацією; розробка інформаційної системи (програмного забезпечення) та методології, що дозволить транспортно-логістичному центру збирати та керувати даними, з урахуванням технологічних платформ, що використовуються суб'єктом управління системою; застосування існуючих методологій для вимірювання витрат на логістику на національному рівні з метою визначення критичних точок, в яких можна внести зміни [3].

Після того, як робочий план буде розроблений і будуть забезпечені ресурси для його здійснення, запуск транспортно-логістичного центру потребує вирішення таких питань, як облаштування простору, де буде розташований транспортно-логістичний центр, підбір персоналу, досягнення домовленостей щодо забезпечення фінансування, а також отримання мінімального обладнання для початку його роботи.

Структура транспортно-логістичного центру повинна включати також механізми підзвітності, щоб забезпечити відстеження та нагляд за його роботою відповідно до правил кожної країни.

Отже, практичний аспект формування та функціонування транспортно-логістичних центрів показує, що для забезпечення діяльності транспортно-логістичної інфраструктури необхідне застосування організаційно-правового та економічного механізмів діяльності.

Література

1. Смирнов І. Г. Транспортна логістика : навч. посіб. / І. Г. Смирнов, Г. В. Косарева. – Київ : ЦУЛ, 2011. – 24 с.

2. Guerrero P. Design and establishment of national observatories on freight transport and Logistics [Electronic resource] / P. Guerrero, J. Abad. – URL: www.google.com/search?q=Formation+of+the+national+transport+and+logistics+system&oq=Formation+of+the+national+transport+and+logistics+system&aqs=chrome.69i57.1091j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8.

3. Passarelli D., Foresta S., Fazia C. The role of transport system in the implementation of the strategy for the inland areas [Electronic resource]. – URL: ac.els-cdn.com/S1877042816304025/1-s2.0-S1877042816304025-main.pdf?.tid=fd1011f1-58c3-45ca-b9e7aa/4111f411b7&acdnat=1552155567_e77d85e77b1105a0e3a67d7749a6147a

Секція 5.

Інформаційна безпека та цифрова економіка

Л. С. КОЗАК, О. В. ФЕДУРЮК

Національний транспортний університет, м. Київ

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

За сучасних умов глобального цивілізаційного розвитку інформаційні технології та інформаційно-комунікативні системи є ключовими ресурсами суспільства та держави й необхідною передумовою їх конкурентоспроможності на глобальних ринках. Саме інформаційна сфера здатна виступати провідним фактором реалізації найважливіших суспільних проєктів динамічного розвитку, становлення громадянського суспільства, а також входження до світової спільноти. Критерієм ефективності забезпечення інформаційної безпеки є високий рівень безпеки в інформаційній сфері при мінімумі відповідних витрат. Сукупність внутрішніх і зовнішніх інформаційних загроз створюють передумови для порушення рівноважного функціонування системи державного управління.

До важливих завдань системи забезпечення інформаційної безпеки належать: створення умов для забезпечення інформаційного суверенітету держави; участь в удосконаленні державного регулювання розвитку інформаційної сфери шляхом створення нормативно-правових та економічних передумов для розвитку національної інформаційної інфраструктури, впровадження новітніх технологій у цій сфері, наповнення внутрішнього та світового інфор-

маційного простору достовірною інформацією; створення умов для активного залучення засобів масової інформації до боротьби з корупцією; забезпечення неухильного дотримання конституційного права громадян на свободу слова, доступу до інформації, недопущення неправомірного втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у діяльність засобів масової інформації; забезпечення інформаційної безпеки усіх складових системи державного управління; забезпечення інформаційно-аналітичного потенціалу країни; реалізація державної політики інформаційної безпеки; моніторинг стану інформаційної безпеки; забезпечення збереження державної таємниці тощо.

Національна інформаційна безпека може бути забезпечена лише при комплексному використанні всього арсеналу наявних засобів захисту у всіх структурних елементах виробничої системи та на всіх етапах технологічного циклу обробки інформації. Найбільший ефект досягається тоді, коли всі використовувані засоби, методи та заходи об'єднуються в єдиний цілісний механізм – систему захисту інформації. При цьому функціонування системи має контролюватися, оновлюватися та доповнюватися в залежності від зміни зовнішніх і внутрішніх умов. Варто наголосити, що система захисту інформації не може забезпечити необхідного рівня безпеки інформації без належної підготовки користувачів і дотримання ними всіх встановлених правил, спрямованих на її захист. З позицій системного підходу до захисту інформації пред'являються такі вимоги: захист інформації повинен бути безперервним, плановим, цілеспрямованим, конкретним, активним, надійним, універсальним і комплексним.

В сучасних умовах забезпечення інформаційної безпеки досягається на основі реалізації системи заходів, спрямованих на попередження загроз – це превентивні заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки шляхом попередження можливості виникнення загроз; на виявлення загроз, що виражається в систематичному аналізі та контролі можливості появи реальних або потенційних загроз і своєчасних заходах щодо їх попередження; на виявлення загроз, що має на меті визначення реальних загроз і конкретних злочинних дій; на локалізацію злочинних дій і вжиття

заходів щодо ліквідації загрози або конкретних злочинних дій; на ліквідацію наслідків загроз і злочинних дій.

Системна цілеспрямована інформаційна політика покликана, насамперед, забезпечити реалізацію таких стратегічних напрямів розвитку суспільства і держави, як: захист конституційних прав і свобод громадян в інформаційній сфері, свободи висловлювання й права на поінформованість; протидія структурам міжнародної організованої злочинності, що зловживають прозорістю світових інформаційних потоків; інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності ЗМІ, владних, наукових, господарчих та інших структур; входження України до європейського та світового інформаційного простору; розв'язання протиріч між національною нормативно-правовою базою й європейським та міжнародним законодавством в інформаційній сфері; реалізація бюджету розвитку, який би стимулював примноження людського капіталу; формування інтелектуальної економіки на засадах нормативно-правової бази, спрямованої на ефективний захист в Україні інтелектуальної власності.

Забезпечення інформаційної безпеки має здійснюватися передусім шляхом проведення виваженої та збалансованої політики держави в інформаційній сфері, яка характеризується трьома основними векторами: захист інформаційних прав і свобод людини; захист державної безпеки в інформаційній сфері; захист національного інформаційного ринку, економічних інтересів держави в інформаційній сфері, національних виробників інформаційної продукції. Основною метою державної влади в період глобальної інформаційної революції є розробка та реалізація концептуальних основ державної інформаційної політики шляхом прийняття адекватних нормативно-правових актів про регулювання інформаційних відносин.

Виділяють такі напрямки захисту інформації: правовий захист, що закріплений міждержавними договорами, конвенціями, деклараціями, державними та відомчими актами; організаційний захист – це регламентація виробничої діяльності та взаємовідносин виконавців на нормативно-правовій основі, що виключає або послаблює нанесення збитків суб'єктам господарювання; інженерно-технічний захист – це використання різних технічних засобів, що перешкоджають нанесенню шкоди господарській діяльності. Орга-

нізаційні заходи відіграють важливу роль у створенні надійного механізму захисту інформації, так як можливості несанкціонованого використання конфіденційних відомостей в значній мірі обумовлюються не технічними аспектами, а зловмисними діями та недбалістю користувачів. На рівні підприємства організаційні заходи повинні реалізовуватися службою безпеки, на яку покладаються такі функції: організація та забезпечення захисту конфіденційної інформації; участь в розробці основоположних документів з метою закріплення в них вимог щодо забезпечення інформаційної безпеки; розробка та реалізація заходів щодо забезпечення роботи з документами, що містять конфіденційні відомості; проведення службових розслідувань за фактами розголошення відомостей, втрат документів, витоку конфіденційної інформації та інших порушень інформаційної безпеки; підтримання контактів із правоохоронними органами та службами безпеки інших підприємств.

Великого значення для нормального функціонування інформаційної сфери держави набуває узгоджена діяльність відповідного державно-правового механізму, тобто система взаємопов'язаних державних органів, організацій, установ щодо вироблення та реалізації сукупності норм і принципів права з метою врегулювання суспільних відносин в інформаційній сфері. Під державно-правовим механізмом інформаційної безпеки слід розуміти систему взаємопов'язаних і взаємоузгоджених державно-правових інституцій, завданнями яких є створення умов для успішної реалізації інформаційної політики.

До основних напрямів державної інформаційної політики належать: удосконалення законодавства і правового регулювання в галузі створення та використання інформаційних ресурсів і технологій, реалізації інформаційних прав громадян та прав на результати творчої праці, регулювання діяльності українських сегментів глобальних інформаційних мереж, охорони прав користувачів інформаційних послуг і продуктів, формування системи захисту державної та комерційної таємниці; забезпечення інформаційної безпеки та захисту інформації на основі розвитку нормативного регулювання захисту даних в телекомунікаційних мережах; покращення та поширення процедур надійної ідентифікації та аутентифікації; стимулювання використання систем криптографії операторами мереж, зокрема в галузі супутникового та мобільного зв'язку,

розробка превентивних технічних засобів для забезпечення надійності телекомунікацій; розширення міжнародного співробітництва й торгівлі в галузі інформаційно-комп'ютерних технологій на основі гармонізації українського законодавства з міжнародним, забезпечення взаємодії українських інформаційних систем із зарубіжними аналогами, створення сприятливих умов для формування єдиного інноваційного та інформаційного простору між країнами на базі загального ринку інформації.

Таким чином, важливим завданням в сфері вдосконалення інформаційної політики в Україні є формування її стратегії та визначення пріоритетів з метою забезпечення адаптації українського суспільства й держави до реалій глобального та європейського інформаційного суспільства. Ключовим напрямом такої політики має стати підвищення інтелектуального, творчого, технічного рівня національних виробників інформаційного продукту, зростання їхньої конкурентоспроможності на світовому інформаційному ринку.

Література

1. Економіка та інформаційна безпека зарубіжних країн : навч. посіб. / З. В. Валіулліна. – Рівне : Волин. обереги, 2017. – 275 с.
2. Інформаційна безпека та інформаційні технології / Г. В. Альошин [та ін.] ; за заг. ред. В. С. Пономаренка. – Харків : Діса плюс, 2019. – 321 с.
3. Міжнародна інформаційна безпека: теорія і практика : підручник / Є. Макаренко [та ін.]. – Київ : Центр вільної преси, 2016. – 417 с.

Г. І. РЗАЄВ, А. С. ЛУЧАНСЬКА
Хмельницький національний університет

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Якість інформаційного забезпечення, на всіх рівнях управління, обумовлюється системністю та комплексністю інформацій-

них потоків. Щоб ефективно функціонувати за умов недобросовісної конкуренції, необхідно володіти повною, своєчасною та достовірною інформацією. Інформаційна безпека є головною умовою підтримки економічної безпеки підприємства. Рівень інформаційної безпеки значно залежить від якості, своєчасності, об'єктивності формування фінансової звітності.

Проблеми підтримки інформаційної безпеки, як функціональної складовою економічної безпеки, вивчають такі науковці як Гусев В.С., Бирик Я.Р., Вашенко Н.В., Ємбрик М.Я., Загорна Т.О., Ілляшенко С.М., Мочерний С.В., Паращич В.Ф., Петрович Й.М., Серик Н.І., Чоботар С.І. Цигилик І.І., Устенко О.А. та ін.

Інформаційна безпека передбачає отримання за доступними цінами основних видів економічної інформації, необхідної для ефективного використання ресурсів, проведення комплексної аналітичної діяльності на підприємстві з метою систематизації та класифікації інформації, вміння прогнозувати на цій основі тенденції розвитку підприємства на коротко- середньо- та довготерміновий період тощо [2, с.272].

На думку колективу авторів інформаційна безпека представляє собою Ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності підприємства (організації) [3, с. 153].

Важливим, за сучасних умов є захист інформаційного середовища. Останнє залежить від дотримання вимог до фінансової звітності підприємства та принципів її формування. Дотримання зазначених принципів дасть змогу підтримувати рівень інформаційної безпеки на достатньому рівні і убезпечувати якість прийняття управлінських рішень. Фінансова звітність підприємства формується з дотриманням певних принципів [1]. Принципи підготовки фінансової звітності такі:

– автономності підприємства, за яким кожне підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників; тому особисте майно і зобов'язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємства;

– безперервності діяльності, що передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі;

- періодичності, що припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди з метою складання фінансової звітності;
- історичної (фактичної) собівартості, що визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво і придбання;
- нарахування та відповідності доходів і витрат, за яким для визначення фінансового результату звітного періоду слід порівняти доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей;
- повного висвітлення, згідно з яким фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі [1].

Підтримка інформаційної безпеки, шляхом дотримання принципів формування фінансової звітності, дасть змогу: створити умови забезпечення та підтримки необхідного режиму захисту інформаційного середовища; проведення профілактичних заходів, спрямованих на попередження режиму захисту інформаційного продукту.

Література

1. П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07.02.2013 (із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства фінансів України № 627 від 27.06.2013 № 48 від 08.02.2014).
2. Мочерний С. В. Основи підприємницької діяльності : посібник / С. В. Мочерний, О. А. Устинко, С. І. Чоботар. – Київ : Академія, 2001. – 280 с.
3. Цигилик І. І. Економіка підприємства (в питаннях та відповідях) / І. І. Цигилик, Я. Р. Бирик, М. Я. Ємбрик, В. Ф. Паращич. – Івано-Франківськ : вид-во «Полум'я», 2003. – 212 с.

ЦИФРОВА НЕРІВНІСТЬ УКРАЇНИ

Цифрова нерівність – це нерівність у доступі до різноманітних можливостей в економічній, соціальній, культурній, освітній галузях, які поглиблюються в результаті нерівного доступу до комп'ютерних технологій. Цей термін пояснює ситуацію, яка виникає, коли в суспільстві одні соціальні групи мають доступ до сучасних цифрових технологій, комунікації, а інші ні. Наразі світове товариство намагається боротися з цим видом нерівності, але найголовніше – те, що право на доступ до інтернету та інформаційних технологій на сьогоднішній день визнається як право кожної особи і завдання держав – гарантувати його.

Дисбаланс в освоєнні цифрового простору всередині України пояснюється, в основному, проблемами, пов'язаними з незадовільним матеріальним становищем, а також загальними проблемами телекомунікаційної інфраструктури в окремих населених пунктах країни. Люди з низькими статками не можуть повноцінно зануритися в сучасний цифровий простір через відсутність технологій, якості та можливості вчасного оновлення. За даними загальнонаціонального соціологічного дослідження, організованого Соціологічною асоціацією України у 2017 р. у 24 областях України та м. Києві, 27 % опитаних не мають сучасної техніки для застосування комп'ютерних технологій [3].

Саме обмеження телекомунікаційної інфраструктури в окремих населених пунктах країни, зокрема проблеми з доступом до широкосмугового інтернету (ШСД), є визначальним фактором, що зумовлює виникнення цифрової нерівності. За офіційними даними, в Україні рівень проникнення ШСД становить лише 11,8 абоненти на 100 осіб населення [3].

Термін «цифрова нерівність» не обов'язково означає відсутність доступу до технологій, це також означає різницю в техно-

логіях, тому сьогодні, разом зі способом підключення суб'єкта до мережі Інтернет, в дослідженнях цифрової нерівності до уваги також беруться показники пропускної здатності для кожної людини (в кбіт/с на душу населення).

Незважаючи на складність ситуації, останні роки засвідчили позитивні зрушення в проблемі скорочення цифрового розриву всередині країни, утім проблема цифрової нерівності між містами та селами, а також за віковою ознакою все ще залишається актуальною. Окрім того, доволі гостро постає питання залежності України від імпорту ІКТ-продукції, що створює об'єктивні ризики для її безпеки. Тому, сьогодні вкрай важливим є здійснення державної політики у напрямку мінімізації деструктивних проявів цифрової нерівності, що передбачатиме: подолання інфраструктурних обмежень та забезпечення якісного процесу інформатизації; підвищення технологічної обізнаності якнайширшого кола громадян; стимулювання та розвиток науково-дослідних центрів і створення нових підприємств ІТ-сфери.

Література

1. Єршова О. Л. Чинники подолання «цифрової нерівності»: світовий досвід та можливості для України / Л. О. Єршова // Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем. – 2016. – Вип. 21. – С. 106–115.
2. Мацегора К. У країні стартує цифрова трансформація економіки [Електронний ресурс] / К. Мацегора // Урядовий кур'єр. – 2018. – 18 січ. – С. 2. – URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/ukrayini-startuye-cifrovatransformaciya-ekonomik/>
3. Миськевич Т. Цифрова нерівність у сучасному суспільстві: український вимір світових тенденцій / Т. Миськевич // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. – 2019. – Вип. 3. – С. 87–107.

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ КРОС-МАРКЕТИНГУ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Безумовно, використання спільного маркетингу має безліч переваг для компаній. В першу чергу, він популярний у тих, хто хоче збільшити кількість своїх клієнтів за невеликі гроші. Дуже дорога TV і друкована реклама зробили популярним нині «спільний маркетинг» – спільні акції та розіграші. Соціальні мережі стали основним майданчиком, завдяки якій компанії реалізують свої крос-акції, особливо розіграші в Facebook та Instagram.

Найчастіше подібні акції використовують компанії з просування різних послуг: туризм, відпочинок, салони краси, магазини доставки букетів і подарунків, кондитерські магазини.

Спочатку необхідно оцінити свої можливості і ресурс. Вибираючи компанію-партнера необхідно зрозуміти, що ви можете запропонувати натомість, скільки коштів піде на реалізацію спільної акції, які очікувані результати, клієнтські охоплення. Важливо вибрати підходящу платоспроможну аудиторію, як то кажуть «менше спаму».

Спільний маркетинг може набирати різних форм. Існує кілька видів крос-маркетингу:

1. Cross-promo. Метою будь-якого промо-просування і є пропозиція для придбання покупцям супутнього товару/послуги. Наприклад, покупець, який купив футболку, може отримати купон на 20 % знижки на придбання пари джинсів.

2. Спільна реклама. Найбільш дорогою для багатьох компаній завжди була реклама на ТБ або радіо. Щоб мінімізувати хоч якість свої витрати компанії по-дружньому прийшли до ефективного інструменту – спільної реклами в рамках крос-маркетингового співпраці. Це відмінно вирішує проблему зайвої витрати бюджетів.

3. Спільні розіграші або Giveaway. Користувачі люблять подарунки та вже звикли до постійних розіграшів, тому багато компаній так люблять їх проводити, підшукуючи для цього гідного

партнера. Іноді одна компанія надає площадку і оплачує рекламу, друга дарує приз. При вдалому розіграші можна домогтися дійсно хороших результатів. Крім цього, це хороший спосіб оживити, «пограти» з аудиторією, змінити фокус уваги від постійних однотипних пропозицій. В середньому тривалість акції два–три тижні. Акції набирають до 300–500 лайків і більше, на сторінку підписуються в середньому від 40 до 80 осіб 10–15 % з них виділяють як спам, з огляду на те, що по завершенню акції учасники відписуються. Умови розіграшу повинні бути простими, чим більше завдань, тим більша ймовірність ігнорування вашого розіграшу.

4. Спільні заходи. На що тільки не йдуть нинішні маркетологи, щоб здивувати своїх клієнтів і урізноманітнити свої івент-заходи. Участь в таких спільних заходах інших цікавих партнерів – відмінний привід внести різноманітність в програму і отримати нових клієнтів. В рамках крос-маркетингу на своєму заході організатори можуть дозволити партнерам просувати свої товари/послуги, проводити короткі презентації або дегустації. Натомість компанія-організатор отримує більш цікаву і насичену програму і головне – задоволених клієнтів.

5. Організація спільного PR. Досить поширена інтернет-фішка. Наприклад, коли весільні агентства рекомендують, просують «свого» фотографа. Взаємний PR активно популярний у блогерів, щоб розширити і вийти на нову аудиторію. Блогери вибирають собі колег зі схожою аудиторією і кількістю користувачів (наприклад, блогери-мами, або схожі – лікарі, психологи). Блогер пише корисний і цікавий пост і розміщує його у свого колеги-блогера з посиланням. Колега також пише у відповідь через певний час. Взаємна користь і обмін аудиторією.

В кінці будь-якої крос-акції, компанії аналізують її ефективність. Щоб розуміти ефективність партнерства, потрібно встановити для себе критерії досягнення результату. Рекомендуємо відстежувати два критерії KPI: зростання передплатників, які прийшли після акції, і їх відтік. У статистиці (Instagram і Facebook) можна чітко відстежити ці дані.

Зміст

Секція 1.

Теоретичні аспекти розвитку національної економіки та концептуальні засади забезпечення національної безпеки

Бойко В. В., Ліщинська І. П.

Передумови організації стратегічного управління
логістичної системи сільськогосподарських підприємств 3

Бойко Є. О.

Формування організаційно-економічного механізму
публічно-приватного партнерства в сталому агровиробництві 5

Bushovska L., Huryna O.

Motivation as an Effective Instrument of Management..... 7

Житар М. О.

Конфігурація фінансової архітектури національної економіки..... 10

Nagy S., Kobielieva T.

Ensuring National Security of Hungary With Compliance Functions 12

Любохинець Л. С.

Глобальне громадянське суспільство:
суть, складові та особливості становлення 17

Мейш А. В.

Національна безпека як системна характеристика
розвитку людини, суспільства, держави..... 20

Мороз С. В., Мотичко І. В.

Розвиток грошового ринку України 23

Мошак О. В.

Концептуальні основи формування ринку земель
сільськогосподарського призначення 25

Рзаєва Т. Г., Бочуля Н. В.

Економічна безпека за ресурсними ознаками фінансової складової..... 28

Терон І. В.

Соціально-трудова індикатори безпеки та інклюзивності
економічного зростання регіонів 30

Тимошук А. С. Глобалізація, технології, безпека.....	33
Фролов О. В. Перспективи України в досягненні цілей сталого розвитку	35
Shaburishvili S., Tanasiienko V. The Level of Productivity of the Country as an Important Indicator of Economic Security	37

Секція 2.

Інноваційний розвиток та конкурентоспроможність суб'єктів національної економіки

Бондаренко М. І., Луцькова Р. Ю. Інноваційний розвиток та конкурентоспроможність суб'єктів національної економіки	39
Бушовська Л. Б. Науково-теоретичний зміст і економічна сутність інвестиційної діяльності підприємства на етапі розвитку технологічних процесів в економіці	41
Захаркіна Л. С., Луценко Д. В. Галузеві пріоритети державного стимулювання забезпечення національної економічної безпеки на засадах інноваційного розвитку....	43
Мейш А. В. Фінансові ресурси, їх роль та значення у забезпеченні збалансованого розвитку національної економіки України	46
Мороз С. В., Кудрик Н. В. Джерела формування та напрями використання коштів Пенсійного фонду України	49
Нагорний Є. І. Аналіз результативності інноваційної діяльності промислових підприємств.....	51
Poplavska O., Sevastidou N. Competitive Benefits of Enterprises under the Conditions of Socially responsible Business	53

Секція 3.

Сучасні виклики і загрози у сфері національної безпеки

Битий А. В.

Проблеми національної безпеки держави..... 55

Рзаєв Г. І., Пазник А. Г.

Інформаційна безпека та види загроз недобросовісної конкуренції 57

Рзаєва Т. Г., Бискупська М. Р.

Фінансова безпека та її аналітичні характеристики 59

Тюріна Н. М., Карвацка Н. С., Назарчук Т. В.

Загрози національній безпеці України..... 62

Урба С. І.

Загрози функціонування аграрного сектора
в системі економічної безпеки держави 64

Цвігун Т.В.

Інвестиційна привабливість України: проблеми та шляхи їх вирішення . 66

Секція 4.

Європейський вектор – пріоритетний напрям розвитку економічних систем

Березюк К. М.

Відповідність пріоритетних напрямів екологічної відповідальності
НАЕК «Енергоатом» цілям сталого розвитку ООН 69

Любохинець Л. С., Співак Л. О.

Глобалізація як феномен сучасних міжнародних відносин 72

Павліщук О. П., Кравець П. В.

FSC-сертифікація в контексті європейських вимог
щодо законності походження деревини..... 75

Поплавська О. В., Сепетчієва З.

Місце українських компаній-виробників кондитерської продукції
в світовому рейтингу..... 77

Tanasiienko N., Traidass R.

Modern Trends of Development of Transport
and Logistic Infrastructure in the World..... 79

Ядуха С. Й., Kärki Т. Теоретичний та практичний аспекти формування та функціонування транспортно-логістичних центрів	81
---	----

Секція 5.

Інформаційна безпека та цифрова економіка

Козак Л. С., Федорук О. В. Формування системи забезпечення національної інформаційної безпеки в контексті розвитку цифрової економіки	85
Рзаєв Г. І., Лучанська А. С. Інформаційна безпека та принципи формування фінансової звітності	89
Танасієнко Н. П., Джур Т. М. Цифрова нерівність України	92
Шурпа С. Я. Переваги використання крос-маркетингу в соціальних мережах	94

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет
Академія економічних наук України
Спілка економістів України
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне
Тбіліський державний університет ім. І. Джавахішвілі, м. Тбілісі, Грузія

**ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ
ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ**

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції**

17–19 жовтня 2019 р.
Хмельницький

УДК: 338(4/9):330.1:339.9

ББК: 65.050.1:66.4

I-72

*Рекомендовано до друку науково-технічною радою
Хмельницького національного університету,
протокол № 7 від 25.09.2019*

Подані матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інструменти регулювання національної економіки та національної безпеки в умовах сучасних глобальних викликів», проведеної 17–19 жовтня 2019 р. у м. Хмельницькому.

Збережена авторська редакція. Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність посилань тощо несуть автори.

Редакційна колегія:

Бондаренко М. І., к.е.н., проф.; **Любохинець Л. С.**, к.е.н., доц.;

Бушовська Л. Б., к.е.н., доц.; **Мейш А. В.**, к.е.н., доц.;

Танасієнко Н. П., к.е.н., доц.; **Цвігун Т. В.**, к.е.н., ст. викл.;

Поплавська О. В., к.е.н., ст. викл.

I-72 Інструменти регулювання національної економіки та національної безпеки в умовах сучасних глобальних викликів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 17–19 жовтня 2019 р.). – Хмельницький : ХНУ, 2019. – 99 с. (укр., рос., англ.).

ISBN 978-966-330-357-4

Проаналізовані проблеми національної економіки і засади забезпечення національної безпеки; аспекти інноваційного розвитку та конкурентоспроможності економічних суб'єктів; виклики і загрози у сфері національної безпеки; євроінтеграційний напрям розвитку економічних систем, особливості інформаційної безпеки цифрової економіки.

Для керівників підприємств, фахівців з економіки, викладачів та студентів ЗВО.

УДК: 338(4/9):330.1:339.9

ББК: 65.050.1:66.4

ISBN 978-966-330-357-4

© Автори статей, 2019

© ХНУ, оригінал-макет, 2019

Наукове видання

**Інструменти регулювання
національної економіки та національної безпеки
в умовах сучасних глобальних викликів**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
17–19 жовтня 2019 р. (м. Хмельницький)

Відповідальний за випуск: *Любохинець Л. С.*

Випусковий редактор: *Яремчук В. С.*

Технічне редагування, коректування і верстка: *Чоленко О. В.*

Художнє оформлення обкладинки: *Станіславова О. В.*

Підписано до друку 10.10.2019. Формат 30×42/4.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографією. Ум. друк. арк. – 5,83. Обл.-вид. арк. – 4,52.
Тираж 100. Зам. № 168/19

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі ХНУ.
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1.
Свідоцтво про внесення в Державний реєстр, серія ДК № 4489 від 18.02.2013 р.